Podmaniczky Szilárd

LÁTHATATLAN SZEGED

INVISIBLE SZEGED

UNSICHTBARES SZEGED

Podmaniczky Művészeti Alapítvány
Art Foundation Podmaniczky
Kunst Stiftung Podmaniczky
Szeged, 2006

A könyv megjelenését támogatták:

Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata

Szegedért Alapítvány

Móra Ferenc Múzeum

nka
Nemzeti Kulturális Alap

Tisza Volán

DÉL-MAGYARORSZÁGI MÉH ZRT.

Szabadtéri Játékok Szeged

alapítva 1869
PICK®
Szeged

A borítón szereplő fotó: Liebmann Béla, 1928-1930. ∽ The photo on the cover by Béla Liebmann, 1928-1930. ∽ Umschlagabbildung Béla Liebmann, 1928-1930.

Angolra Nagy Ildikó Naomi fordította. Az angol szöveget Nagy Zsuzsanna lektorálta. English translation by Ildikó Naomi Nagy. English text proofread by Zsuzsanna Nagy. ∽ A német fordítás Bombitz Attila munkája. Lektorálta Flächsenhaar Maria és Howard. Aus dem Ungarischen von Attila Bombitz. Lektoriert von Maria und Howard Flächsenhaar.

Szeged, ahogyan nem láttuk

Szeged, as we never saw it

Szeged, so wie wir die Stadt noch nie gesehen haben

A szépen fókuszált városképek nem a város lakóinak készülnek, hanem az idegenforgalomnak, a turistáknak és képeslapokra üdvözletnek. Ezekből lesznek a jelképek, a nyári kalandok illusztrációi, a megidézhető templomtorony árnyékában álldogáló valaki, aki a lencsébe néz, íme, itt voltam, avagy ennek vagy annak a szobornak a kezét-lábát fogtam, ott álltam, ültem, ahol egykor ama nagy valaki is. Ez a szegedi képeskönyv nem ezt a látványt és nem ezt az élményt ígéri és inspirálja. Ezek a képek valamiképpen a szemmagasságban maradnak, sőt, lehajolnak az Oskola utcai kerékvető kőhöz, olyan térbe, ahová sem a kuriozitást kereső turistaszem nem pillant és a mindig rohanó itthonvaló lakos sem tekint, mert más célja van, mint a rácsodálkozás, a nézés, a tudomásul veendő valóság. Ebben a kötetben a régi Szeged és a közelmúlt kicsit megújuló városa van jelen tárgyakban, épületekben, emberekben, néha csak hangulatokban és néha csak felhőiben. Az árvízi mentők ladikjában arc nélküli katonák ülnek, a messziről fényképezett jelent mégis a nagy erőfeszítést mutatja (1879), de a hetvenes árvíz homokzsákhegyei közt nagy erőfeszítéssel dolgozó ember közelképe a közelebbi időt is érzékelteti a nézővel, a fénykép időmutató is lesz egyszerre. Már kirajzolt zebra (átkelő) van némelyik képen, de az egyszem átballagó

nő, vagy a Tisza part napernyős hölgye jelzi, hogy nem a jelent látjuk, valamit, ami eltűnt és most megidéződik emlékezetünkben. Ez a fölidézés a legszebb érdeme ennek a képeskönyvnek. Elérhető emlékek fölidézése nem nosztalgiával, hanem néha szomorkás iróniával is. A lapos (landkocsi) szinte jelenésként ballag át a képen, a ló és visszatekintő fuvaros még élmény, de már eltűnő jelenség is egyszerre. A hétköznapi Szeged ez, nem túl régen és nem túl ünnepélyesen. Úgy, ahogy láttuk, de nem tudtuk pontosan, hogy mit látunk. Most megállt a kép és emlékezetünk fölidézheti az élményt újra, értelmezheti és kicsit elcsodálkozunk: miért nem vettük észre például a politikai ünnepek koszorúzó lányainak miniszoknyája meg a ceremónia néha bornírt komorságának és álünnepélyességének az iróniáját? Persze, ha észre is vettük, nem mertünk mosolyogni rajta, most tán pótolhatjuk a fölismerést és a kedélyesebb hangulatot előidézhetjük a képek láttán. Nem mondjuk azt, hogy ez az igazi Szeged, ami ezeken a képeken látható. De mondhatjuk, hogy ez is Szeged, emberibb, szemünkhöz közelibb, olyan, amilyet nem vettünk észre rohanásainkban. Kedves, mert kicsi (néha kisszerű), hasonlít ránk. És akik a képeket csinálták, azok is minket formáznak. ☙ Usually photographs of a city are not meant for the city's own people. They serve the tourist industry in the form of picture books and post cards or become illustrations of summer adventures. Someone stands in the shadow of the church tower, looking into the lens saying: here I was; there I stood holding the hand or foot of a statue; I sat in the place where a famous person once was. This picture book of Szeged does not offer these types of pictures and does not promise or inspire this experience. These pictures stay at eye-level or stoop down to the curb-stone of Oskola Street, down

into the regions where neither the hungry eye of the tourist, nor the always rushing city dweller ever looks. These photographs have a different goal than attempting to evoke astonishment, presenting a view or the reality we must acknowledge. In this book, the Szeged of old and the more modern city of the recent past is present in objects, buildings, people, and sometimes only in moods or clouds. The soldiers sitting in the flood relief dinghy look faceless, but the contemporary scene photographed from afar still radiates great effort (1879); the close-up of the relief worker toiling amidst sandbag mountains in the 1970s shows time more proximate: the photograph becomes a measurement of time. Some pictures show crosswalk stripes on the pavement, but the woman crossing on it, or the lady with the parasol on the banks of the Tisza tells us that this is not the present. This is something that has disappeared and is now conjured up in our memory. The act of prompting memory is the greatest merit of this picture book. These are accessible memories without any added nostalgia, but with some melancholic irony. The horse-drawn cart rolls across the picture like a vision; the horse and the driver glancing back are present yet disappearing at the same time. This is the everyday Szeged of not too long ago, without embellishment. It is as we saw it, though we're not sure what we saw. But the photograph has halted time, and we may take time to recall the experience again, to interpret and to wonder: why didn't we notice the irony of the miniskirts of the girls hanging wreaths at political ceremonies or the sometimes narrow-minded somberness and faux-solemnity? Of course, if we did notice it, we never would have dared smile; perhaps now while looking at the photo we can make up for it. We can't say that these pictures show the real

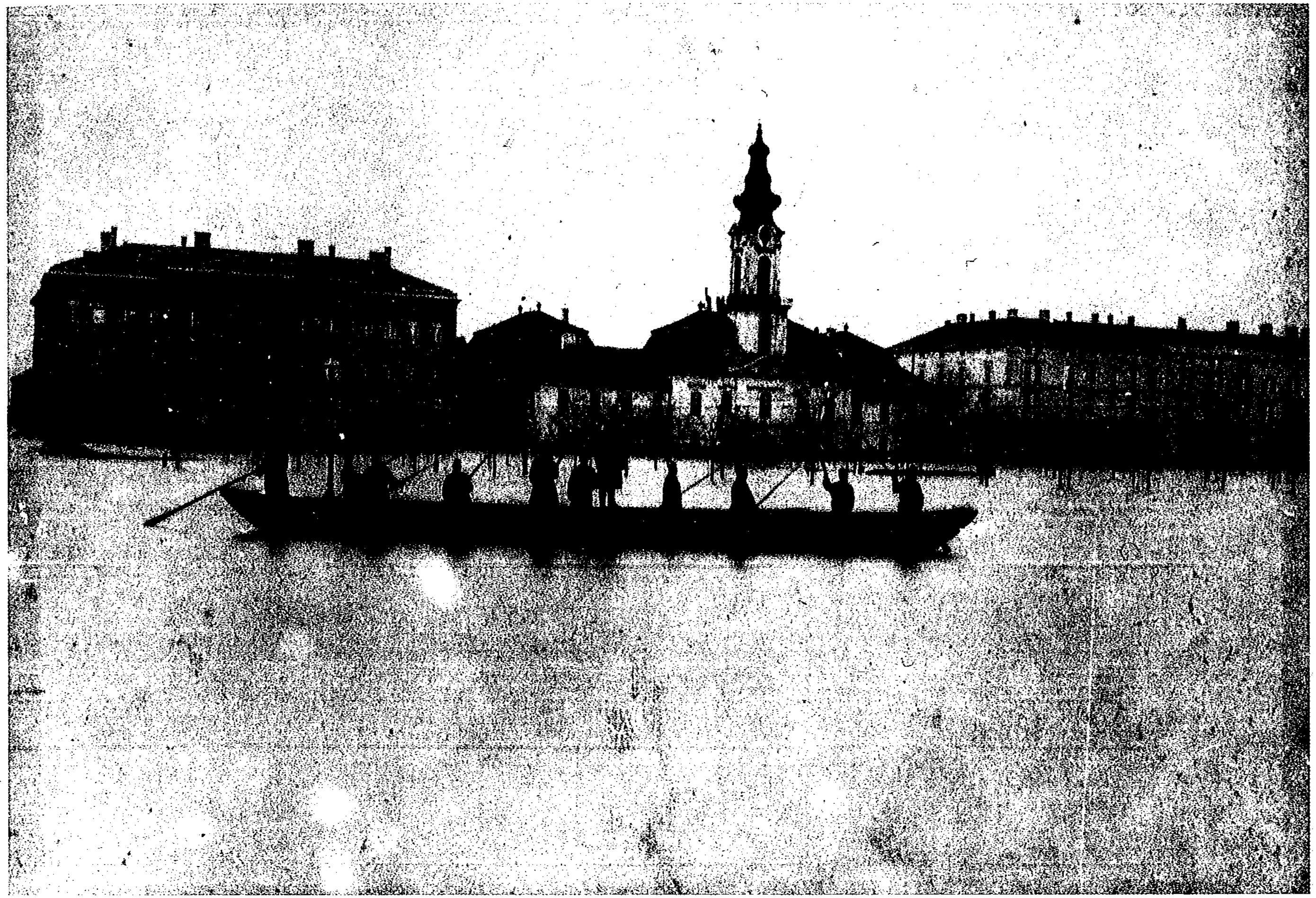
Szeged. But we can say that this is Szeged too. It is a Szeged that is more human, closer to our perspective; it is something we did not notice as we rushed through our every-day lives. It is pleasing because it is small (sometimes trivial), and it resembles us. Those who created the pictures shaped us too. ☙ Die Bilder mit den schönen Motiven wurden nicht für die Einwohner gemacht, sondern für den Fremdenverkehr, für die Touristen und für die Ansichtskarten. Auf diesen werden die Wahrzeichen der Stadt und sommerliche Impressionen festgehalten. Im Schatten des Kirchturmes stehe ich und schaue in die Kamera. Ich habe also den Arm oder das Bein dieser oder jener Skulptur berührt, ich stand oder ich saß, wo einst andere Berühmtheiten sich aufhielten. Der Bildband über Szeged verspricht nicht diesen Anblick und dieses Erlebnis, sondern inspiriert auf eine andere Art und Weise. Diese Bilder betrachtet man mit einem besonderen Blick. Die wichtigen Dinge sind nicht auf den ersten Blick erkennbar. Die Touristen suchen nach Attraktionen, die Einwohner, die immer in Eile sind, verschwenden keine Zeit mehr für die Sehenswürdigkeiten ihrer Stadt. Der Band zeigt das alte Szeged und die sich in Entwicklung befindende Stadt: in Menschen, Gegenständen, Gebäuden und manchmal sogar in den Wolken spiegeln sich Stimmungen wider. In den Rettungsbooten zur Zeit des Hochwassers kann man nur die Umrisse der Soldaten erkennen. Die um ihre Stadt kämpfenden Menschen beim Hochwasser von 1879 haben Ähnlichkeiten mit den Sandsäcken ringenden Menschen in den 70er Jahren des 20sten Jahrhunderts. Auf manchen Bildern sind Zebrastreifen zu sehen. Die Frau jedoch, die allein die Straße überquert oder die Dame, die mit ihrem Sonnenschirm am Theißufer steht, lassen

erkennen, dass wir nicht die Gegenwart sehen, sondern etwas, das es nicht mehr gibt oder nur noch in der Erinnerung existiert. Diese Heraufbeschwörung erreichbarer Erinnerungen ist der größte Verdienst des Bildbandes, und sogar nicht mit Nostalgie, manchmal jedoch mit trauriger Ironie. Das flache Fuhrwerk im Mittelpunkt eines Bildes kann man sich jedoch auf den Straßen der heutigen Zeit nicht mehr vorstellen. Das Pferd und der Fuhrmann sind noch ein Begriff, erlebt man aber immer weniger. Der Bildband zeigt das alltägliche Szeged in früheren Zeiten. So vordergründig, wie wir die Stadt betrachteten, wussten wir doch nicht genau, was wir sehen. Jetzt sind die Bilder zum Stillstand gekommen und unser Gedächtnis kann das Erlebte wieder hervorrufen. Wir haben eine Erklärung und wundern uns, dass wir die Ironie der Mini-Röcke, die die Mädchen an politischen Festtagen trugen oder die Ironie der bornierten Quasi-Feierlichkeit der Zeremonien nicht bemerkt haben. Wäre sie uns aufgefallen, hätten wir es nicht gewagt, darüber zu lächeln. Jetzt nützt uns diese Erkenntnis und wir können wissend und ruhig die Bilder betrachten. Wir wollen nicht behaupten, dass das wahre Szeged auf diesen Bildern zu sehen ist. Aber wir können doch sagen, dass dies auch ein Teil der Stadt ist: menschlicher und so wie wir sie, bei aller Kritik, noch nie gesehen hatten. Die Stadt ist klein und liebenswürdig, und ihre Bewohner, manchmal kleinbürgerlich, ähneln ihrer Stadt. Aber auch die Fotografen von gestern erinnern manchmal schon an uns.

Szeged, 2006

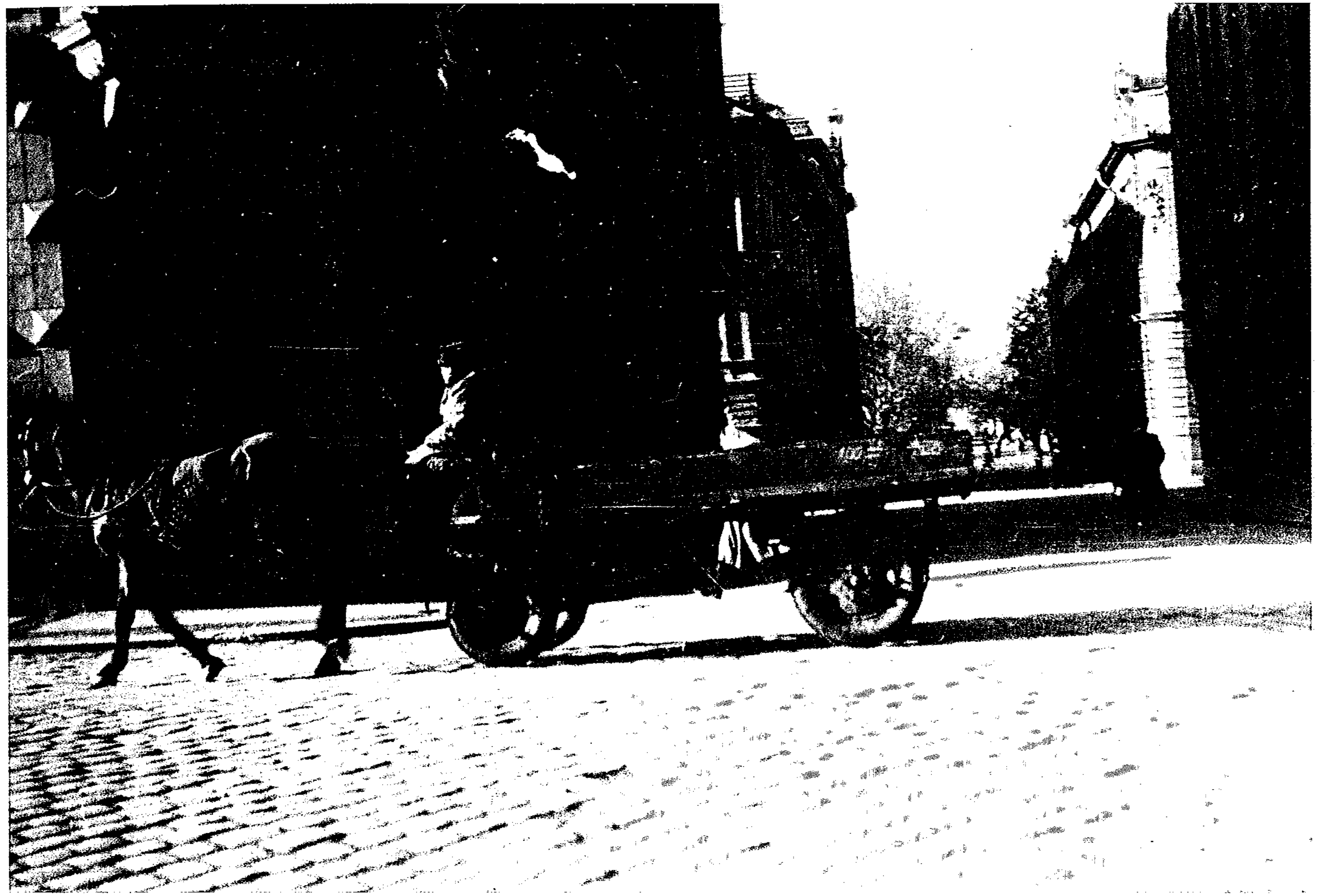
Ilia Mihály

A város életét, történetét, épületeit és utcaszerkezetét gyökeresen megváltoztató nagy árvíz egy pillanata a Széchenyi téren. A víz a városháza első szintjének ablakain szivárog a termekbe, a város egyetlen közlekedési eszköze a csónak. Mintha a tenger áradt volna az utcákra, nincs hová menekülni. ∽ Széchenyi Square during the great flood which dramatically changed the city's life, history, buildings, and street arrangement. The water leaks in through the first floor rooms of the city hall; the only mode of transportation is the rowboat. The city looks as if it is submerged in the sea. There's nowhere to run. ∽ Eine Momentaufnahme vom Széchenyi-Platz während des Hochwassers. Die Geschichte, das Leben, die Gebäude und die Straßenstruktur der Stadt wurden dadurch verändert. Das Wasser drang durch die Fenster im ersten Stock in die Räume des Rathauses. Das einzige Verkehrsmittel in der Stadt war das Boot. Es gibt keinen Fluchtweg, als ob das Meer die Straßen überflutet hätte!

Klösz György, 1879

A Tanácsköztársaság útjáról csak néhány lólépés az Újszegedre átívelő híd, melynek kaptatóján nekifeszültek a lovak. Ha a kocsi rakománya és a ló erőnléte nem állt egymással arányban, a kocsisok gyakran csapkodták ostorukkal az izzadt lovakat. Pedig meglehet, néha elég lett volna a kéziféket kiengedni. ❧ The bridge spanning over to Újszeged (New Szeged) was only a few horse-steps away from Tanácsköztársaság út (Soviet Republic Avenue). The horses struggled up the ramp leading to the bridge. If the wagon's load and the strength of the horse were not in proportion, the drivers often whipped their sweaty horses. Maybe they should have just released the parking-brake instead. ❧ Die Brücke, die in den neuen Stadtteil Újszeged führt, ist nur einige Schritte von der Tanácsköztársaság-Straße entfernt. Hinauf zur Brücke müssen die Pferde ihre ganze Kraft einsetzen. War die Ladung zu schwer und die Kraft nicht ausreichend, schlugen die Fuhrleute die schweißnassen Pferde oft mit der Peitsche. Es wäre sicher besser gewesen, manchmal die Bremse zu benutzen.

Toppantóné Nagy Czirok Anikó, 1980

A Klauzál téren felvonulók a Nagy Októberi Szocialista Forradalomra emlékező nagygyűlést hallgatják. A háttérben Kossuth Lajos szobra szintén szónoki pillanatot örökít meg, de a tömeg egy másik világ szónoklatára figyel. ☙ The people commemorating the Great October Socialist Revolution listen to the general assembly. In the background, the statue of Lajos Kossuth also recalls a great rhetorical moment, but the crowd only listens to speeches from a different world. ☙ Die Menschenmassen auf dem Klauzál-Platz hören anlässlich der Großen Sozialistischen Oktoberrevolution den Rednern, die zum Gedenken aufriefen, zu. Die Statue von Lajos Kossuth hält eigene Rede, aber die Menschen hören die Sprache einer anderen Welt.

Liebmann Béla, 1955. november 7.

Az '50-es évek végén a SZEAC a Budapesti Honvéddal játszott rangadót, melyen Hajós fejesét nagy bravúrral hárítja Grosics Gyula. A mérkőzésre több ezren voltak kíváncsiak, más szórakozási lehetőség akkoriban nem is akadt. A hazai pálya ellenére föllépő izgalmakat jól csillapította a tökmag törögetése, s így feltűnés nélkül lehetett az ujjakat is harapdálni. ✿ At the end of the '50s, the SZEAC (Szeged Athletics Club) played a decisive match with the Budapest Honvéd team, where Hajós's header is brilliantly intercepted by Gyula Grosics. Several thousands of fans were out to see the game; after all, there wasn't much of any other entertainment back then. Despite the fact that Szeged's team was playing a home game, the tension in the stands could only be eased by cracking an endless succession of pumpkin seeds, which also made it possible to bite one's nails inconspicuously. ✿ Ende der 50er Jahre spielte der Szegediner Sportclub (SZEAC) im Finale gegen den Budapest Honvéd; Gyula Grosics hält den Kopfstoß von Hajós mit Bravour. Tausende waren auf das Spiel gespannt, es gab kaum andere Möglichkeiten des Vergnügens zu der Zeit. Trotz des Vorteils auf dem heimischen Spielplatz waren alle Fans sehr aufgeregt. Man aß Knirpskirschen, so konnte man auch ohne Aufsehen an den eigenen Fingern knabbern.

Liebmann Béla, 1955-60

A Dugonics téren ekkor még nem állt a sokakat vonzó szökőkút, sétálni is inkább a tér belsejében volt érdemes, hiszen a térnek ezen a részén autók közlekedtek. A kép tanúsága szerint nem hosszú, tömött sorokban. ☙ The charming fountain on Dugonics Square today was not yet in place back then. This section of the square was still reserved for automobiles. The pedestrians had to make do with walking around the middle of the square. The photograph shows that even this was only possible in small, crowded bunches. ☙ Auf dem Dugonics-Platz stand zu der Zeit noch nicht der vielgeliebte Springbrunnen. Hier promenierte man gerne. Auf der anderen Seite des Platzes gab es, wie das Bild zeigt, noch keinen dichten Autoverkehr.

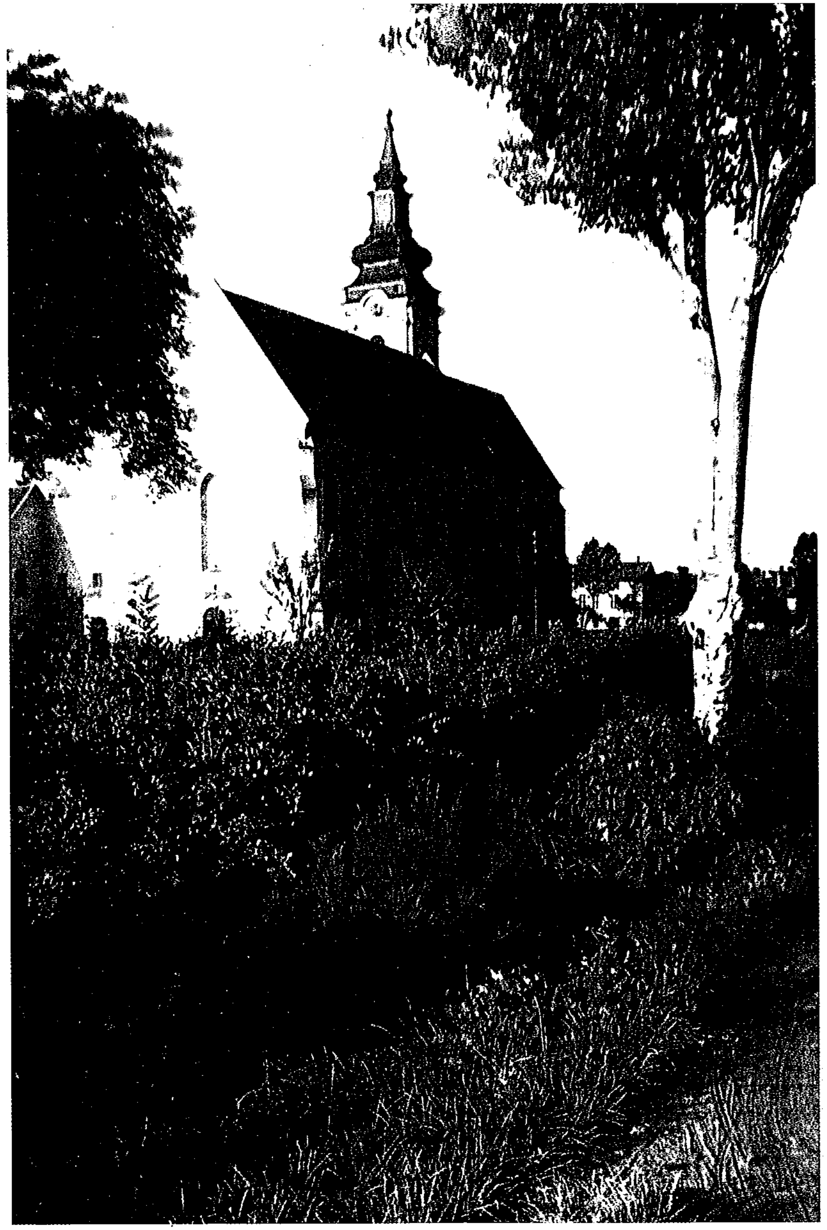
Liebmann Béla

A vas korláttal körbe kerített Dugonics tér csak a szökőkút megépítése után vált központi hellyé, addig a téli hónapokban főként szánkózásra használták a napokig megmaradó, friss havat. Igaz, a hegyvidékhez képest ez sem változtatott sokat egy alföldi gyerek szánkózási élményein. ☙ Dugonics Square, surrounded by the iron railing, only became a significant location after the fountain was constructed. Before that, it was used mostly for sledding. Though the snow remained fresh for days, a definite plus, kids in this Plains region still didn't have anything to sled down from. ☙ Der Dugonics-Platz, der hier mit einem Eisengeländer eingezäunt ist, wurde erst nach der Errichtung des Springbrunnens zum zentralen Ort der Stadt. Bis dahin wurde der Platz in den Wintermonaten zum Rodeln benutzt. Sicherlich hatten die Kinder auf dem flachen Land diesselbe Freude am Rodeln, wie die Kinder in den Bergen.

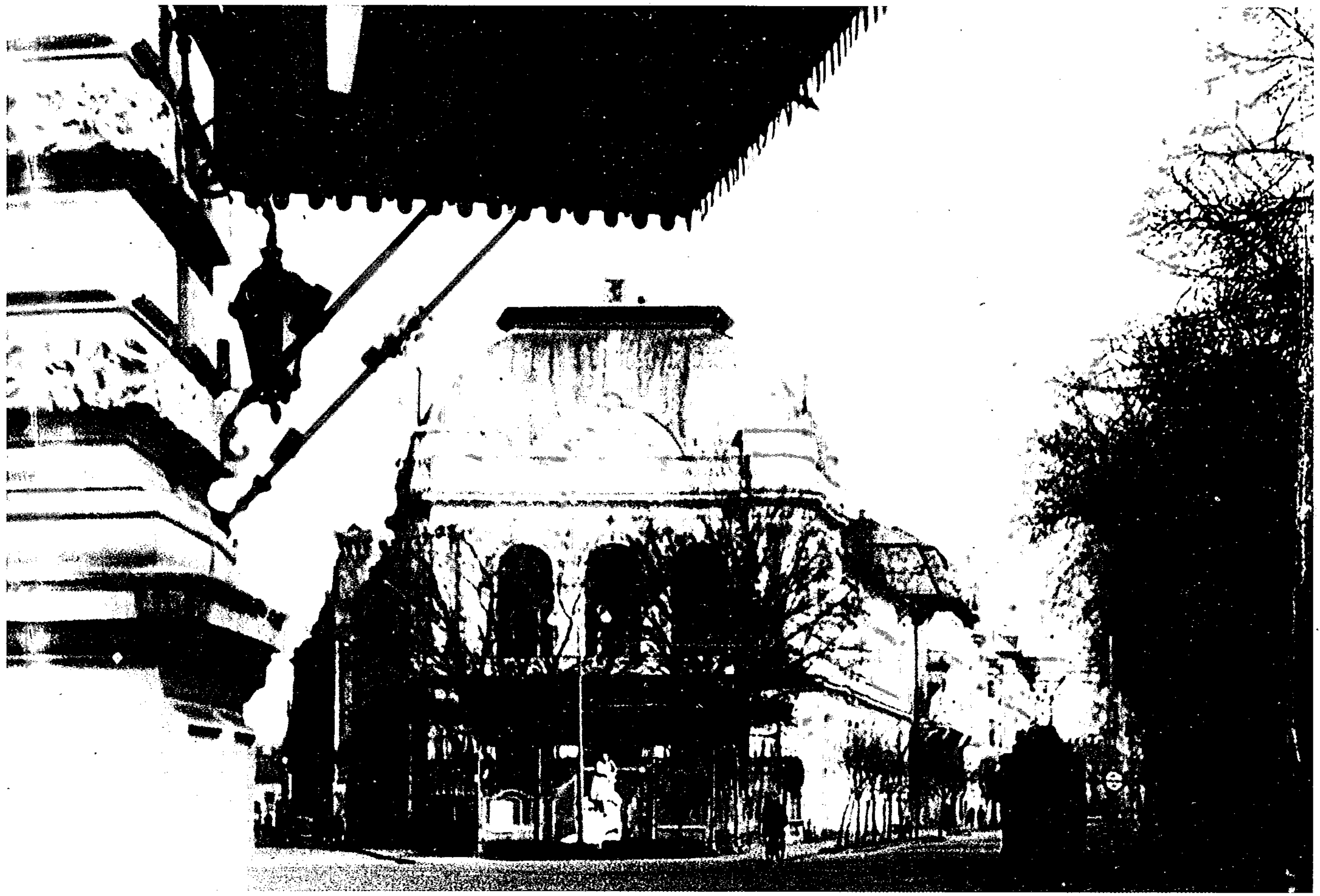
Liebmann Béla

Szeged Alsóvárosában elsősorban családi házak álltak, melynek központi helyét és terét az alsóvárosi templom és parkja adta. Az alsóvárosi emberek zárt közösségét mély vallásosság tartotta össze. A vallási ünnepeken a városrész apraja-nagyja összegyűlt a templomban. ∞ The buildings of Szeged's Alsóváros (Lower City) mainly consisted of family houses. The Alsóváros church and park marked the central area and main square. The closed community of the Alsóváros people was united by deep religious belief. Adults and children filled the church on religious holidays. ∞ In der Unteren Stadt von Szeged standen vorwiegend Familienhäuser. Das Zentrum war die Kirche und der dazugehörende Platz. Die Gemeinschaft der Menschen in der Unteren Stadt wurde von ihrem starken Glauben zusammengehalten. An Festtagen versammelte sich Groß und Klein in der Kirche.

Liebmann Béla

A kellemes kerthelyiséggel rendelkező Kass Szállót átkeresztelték Hungáriára. De előtte továbbra is Dankó Pista szobra szorongatta hegedűjét, mindhiába. A hangszer nyaka szimbolikus ereklyévé vált, s amit nappal fölragasztottak, azt éjszaka letörték. A szálló mellett futó villamos a SZEOL focipályáig kijárt, és sokak örömére vissza is jött. ℭ𝔖 The Kass Hotel, with its pleasant terrace, was renamed Hungária Hotel. Out in front of the hotel, the statue of Pista Dankó continued to clutch his violin. The neck of the instrument became a symbolic relic: it was re-attached during the day, only to be broken off again at night. The streetcar running beside the hotel went all the way out to the SZEOL (Szeged Oil League) soccer field, and happily it came right back too. ℭ𝔖 Das Kass-Hotel, das über ein angenehmes Gartenlokal verfügte, wurde zu Hungaria umgetauft. Davor stand die Statue von Pista Dankó und hielt vergebens seine Geige fest in der Hand. Der Griff des Musikinstrumentes wurde nachts abgebrochen und am Tag darauf wieder befestigt. Die Straßenbahn, die vor dem Hotel hielt, fuhr bis zum Fußballplatz des Szegediner Sportclubs (SZEOL), und zur Freude von vielen Wartenden kam sie auch zurück.

Liebmann Béla

A Széchenyi téri szovjet hősi emlékmű kettős funkcióval rendelkezett. Ünnepeken fegyveres katonák feszítettek mozdulatlanul a koszorúk előtt, más napokon viszont előszeretettel használták mászókának a gyerekek. Bár a körülötte zöldellő pázsiton tábla figyelmeztetett, Fűre lépni tilos!, mégis sokkal hatásosabbnak bizonyult az emlékmű felé bottal rohanó parkőr, aki persze szintén taposta a füvet. ☙ The Soviet Heroes Monument on Széchenyi Square served a double function. On memorial days, armed soldiers stood completely motionless at attention in front of the wreaths; on all the other days, children blissfully used the monument to climb on. While a sign placed on the lawn around it warned Keep off the grass! a park guard with a threatening cane proved more effective. ☙ Das Sowjet-Denkmal auf dem Széchenyi-Platz hatte zwei verschiedene Funktionen. An den Festtagen standen da vor den niedergelegten Kränzen bewegungslos bewaffnete Soldaten, an anderen Tagen wurde das Denkmal aber von Kindern mit Vorliebe als Klettergerüst benutzt. In der Mitte des grünen Rasens stand ein Schild: Es ist verboten, den Rasen zu betreten. Ein Parkwächter, der mit seinem Stock das Denkmal bewachte, wirkte stärker auf die Kinder, obwohl er den Rasen betrat.

Liebmann Béla

A Dóm-térre vezető Oskola utcán még álltak az árvíz előtti házak, melyekbe a föltöltés miatt lefelé futó lépcsők vezettek. A nagy időket megélt, roskadozó épületek különös hangulatot árasztottak, s egyre kevésbé illettek a városképbe, inkább egy mesekönyv lapjaira, ahol százéves manók éldegélnek. ❧ The houses on Oskola Street leading to Dóm Square built before the Great Flood were still standing. The street was reinforced with a landfill, so the front doors could only be accessed by walking down a few steps. The dilapidated buildings, reminiscent of the olden days, radiated an unusual atmosphere and hardly fit into the cityscape any more. They looked like an illustration of elves' cottages from a book of fairy tales. ❧ Auf der Oskola-Straße, die zum Dóm-Platz führte, standen noch die Häuser, die vor dem Hochwasser gebaut worden waren, und zu denen wegen des Schutzdammes hinablaufende Treppen führten. Die fast zusammengebrochenen Gebäude erzeugten eine besondere Stimmung, und passten immer weniger ins Stadtbild, besser aber in ein Märchen, in dem hundertjährige Kobolde lebten.

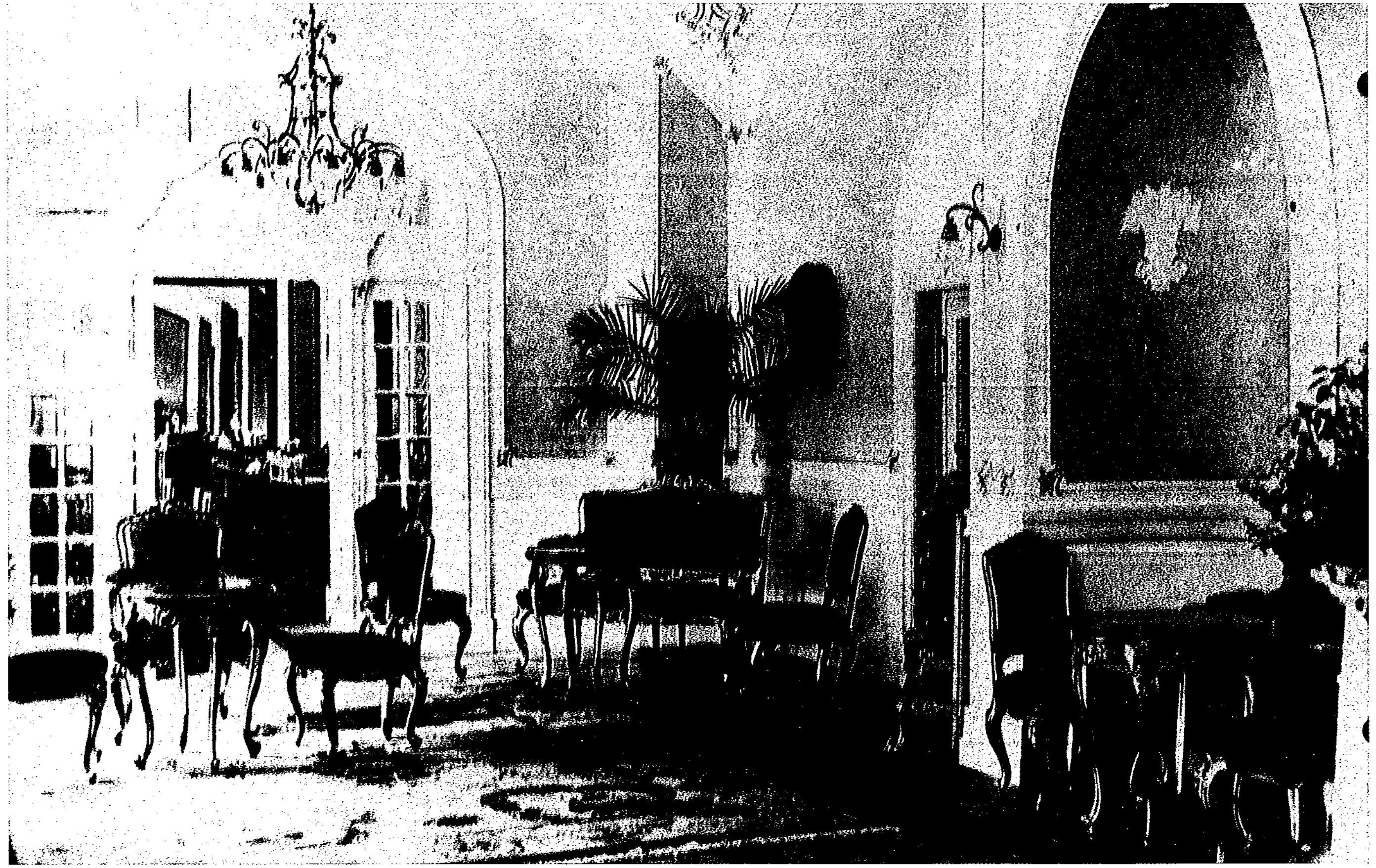
Liebmann Béla

A Virág cukrászda előtti térre jellemzőbb volt ez a békebeli, diákos hangulat, mint a nagygyűlések zajos zsúfoltsága. A Belváros akkor egyetlen cukrászdájába hétvégén már délelőtt is kiültek a vendégek, akik akkor még észben tartották, hogy a Virág cukrászda nevében egykor szerepelt egy h betű is. Virágh. És nem remélték, hogy itt esetleg margarétából vagy tulipánból készült fagyi is kapható. ☙ Though noisy, crowded rallies were often held here, the square in front of the Virág (Flower) Confectionary was usually relaxed and calm as in this picture. Back then, this was the only confectionary downtown, and on the weekend the terrace was filled by mid-morning with customers who knew that there used to be an „h" at the end of the name: Virágh. And none of them hoped they would get ice cream made of daisies or tulips. ☙ Für den Platz vor der Virág (Blume) Konditorei war die friedliche Stimmung der Studenten viel charakteristischer als die lauten Menschenmassen der Großversammlungen. Zu jener Zeit war dies die einzige Konditorei in der Innenstadt. Am Wochenende erschienen schon ganz früh Gäste, die zu der Zeit noch wußten, dass einst im Namen der Virág-Konditorei auch der Buchstabe „h" zu lesen war: Virágh. Und sie hofften nicht darauf, dass es hier vielleicht auch Eis aus Margariten oder Tulpen zu essen gab.

Liebmann Béla, 1965

A Virág cukrászda barokk szalonja ritkán volt ilyen üres, ezért nagy biztonsággal állítható, hogy nyitás előtt vagy után készült a felvétel. Szeged éghajlata nem kedvez a szabadtérre ültetett pálmáknak, ám a mediterrán hangulat pálmakultusza nem új keletű. A kultusz kiteljesítéséhez fagyálló pálmákra lenne szükség. ☙ The baroque salon of the Virág Confectionary was rarely this empty. Surely this photo was taken before opening or after closing time. Szeged's climate is not kind enough to keep palm trees out of doors, but attempting to create a Mediterranean atmosphere with palm trees is nothing new. Too bad frost-resistant palm trees haven't been invented yet. ☙ Der Barocksaal der Virág-Konditorei war nur selten so menschenleer. Man kann deshalb mit Sicherheit behaupten, dass das Bild vor oder nach der Öffnung gemacht wurde. Das Klima in Szeged passte nicht zu den Palmen, die auf den Platz angepflanzt wurden, aber um die mediterrane Stimmung zu erhalten, brauchte man winterharte Palmen.

Nagy István

A régi zsinagóga épületének udvari homlokzatán eljárt az idő. Miután a szomszédos telken megépült az új zsinagóga, a régi épület hosszú időn át használatlanul, üresen állt, ablakait misztikus sötétség uralta. Time has taken its toll on the façade of the old synagogue. After the new synagogue was built on the adjacent lot, the old building stood empty and unused for a long time, its windows shrouded by mysterious darkness. An der Hoffassade der alten Synagoge verstrich die Zeit. Nachdem die neue Synagoge auf dem Nachbargrundstück errichtet worden war, stand das alte Gebäude lange Zeit leer und unbenutzt. Mystische Dunkelheit beherrschte die Fenster.

Toppantóné Nagy Czirok Anikó, 1975

A Széchenyi térre néző Szeged Étterem teraszán már nem a fagyizók és süteményezők gyülekeztek, inkább azok, akik az éjszakai életre készítették föl magukat pár korsó sörrel. De idejártak azok is, akik étteremben akarták elkölteni a vasárnapi ebédet. Az étterem alatt húzódó pincerészben a Szeged Bár üzemelt, amelynek hosszú lépcsősora éjféltájt sokakat emlékeztet a metró mozgólépcsőjére. ☙ The Szeged Restaurant facing Széchenyi Square was no longer filled with guests eager for ice cream and cake. They were more interested in having a few pints of beer before going out on the town. Patrons also included those who wished to have their Sunday dinner here. The Szeged Bar operated in the cellar beneath the restaurant; around midnight the long steps leading down to the cellar looked like a subway escalator during rush hour. ☙ Auf der Terrasse des Szeged-Restaurants, die sich auf den Széchenyi-Platz öffnet, sitzen keine Liebhaber von Eis und Kuchen mehr, sondern solche, die sich mit ein paar Krug Bier auf das Nachtleben freuten. Es kamen aber auch welche, die im Restaurant das Sonntagessen einnehmen wollten. Lange Treppen, die an die Rolltreppen der U-Bahn erinnerten, führten in die im Keller unter dem Restaurant gelegene Szeged-Bar.

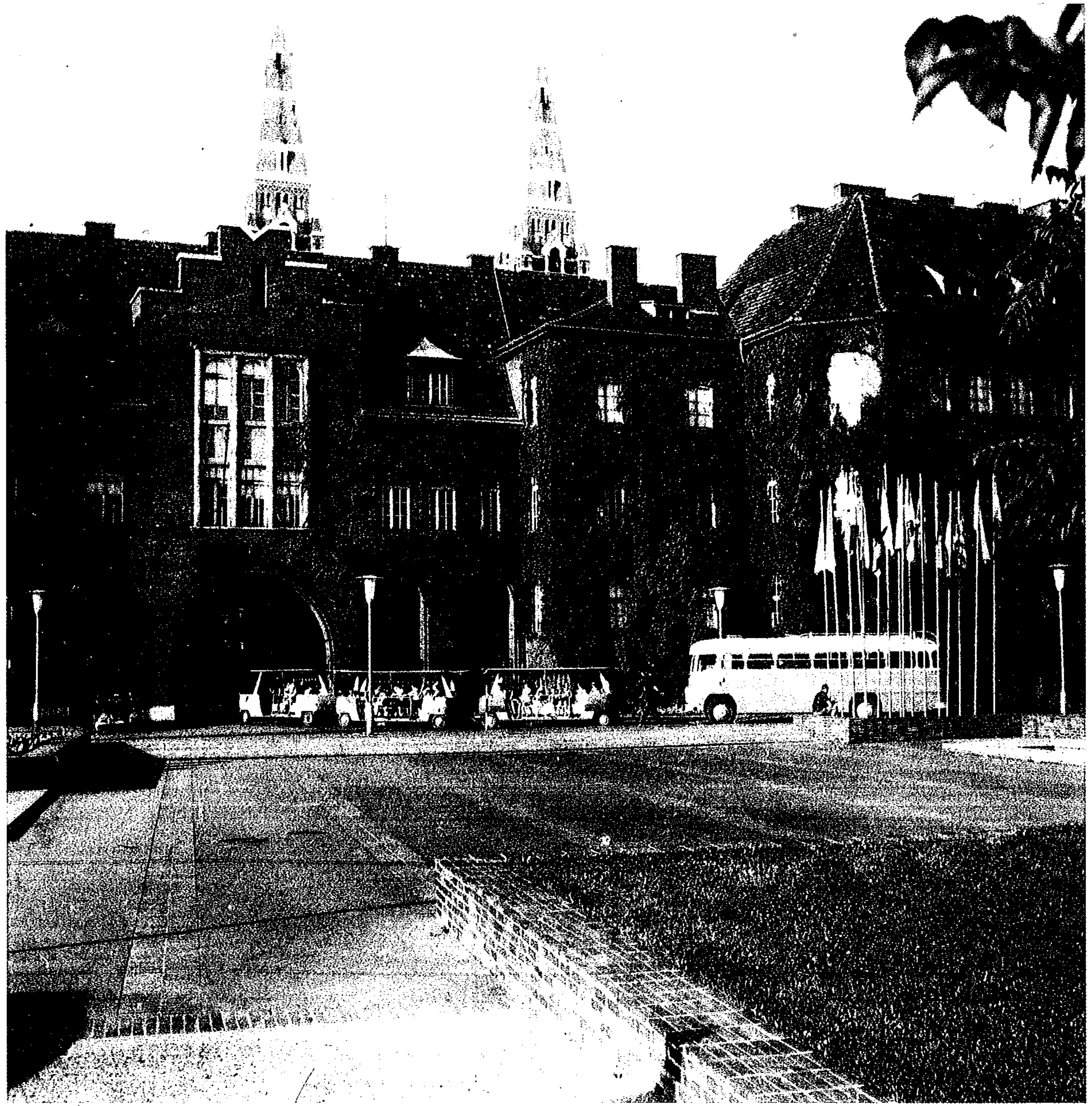
Benedek László

A Széchenyi térre beköszöntő tavaszt egyértelműen jelezték a miniszoknyák alól fölvillanó fehér térdkalácsok, és az összecsukható, támlás széksorok. A gyerekek játszótér híján szívesen töltötték idejüket a székek összecsukásával, ezért ha valaki fölállva fordult egy villanó térd után, visszaülve könnyen találta magát két nyitott szék között a földön. ☙ The arrival of spring to Széchenyi Square was clearly announced by white kneecaps flashing out from under girls' miniskirts and rows of fold-up chairs on either side of the walkway. Without a playground, children often entertained themselves by closing the chairs, so if someone stood up to get a good look at a pretty little kneecap, he could easily find himself on the ground when trying to sit back down again. ☙ Der Frühlingsbeginn auf dem Széchenyi-Platz zeigte sich eindeutig an den aufgestellten Klapp- und Lehnstühlen, sowie an den weißen Knien der Mädchen, die unter den Mini-Röcken hervorblitzten. Die Kinder verbrachten gern ihre Zeit mit dem Zusammenklappen der Stühle mangels Spielplatzes. Wenn jemand von seinem Stuhl aufstand, um sich die nackten Knie zu betrachten, sich aber wieder hinsetzen wollte, fand sich oft zwischen zwei zusammengeklappten Stühlen auf der Erde wieder.

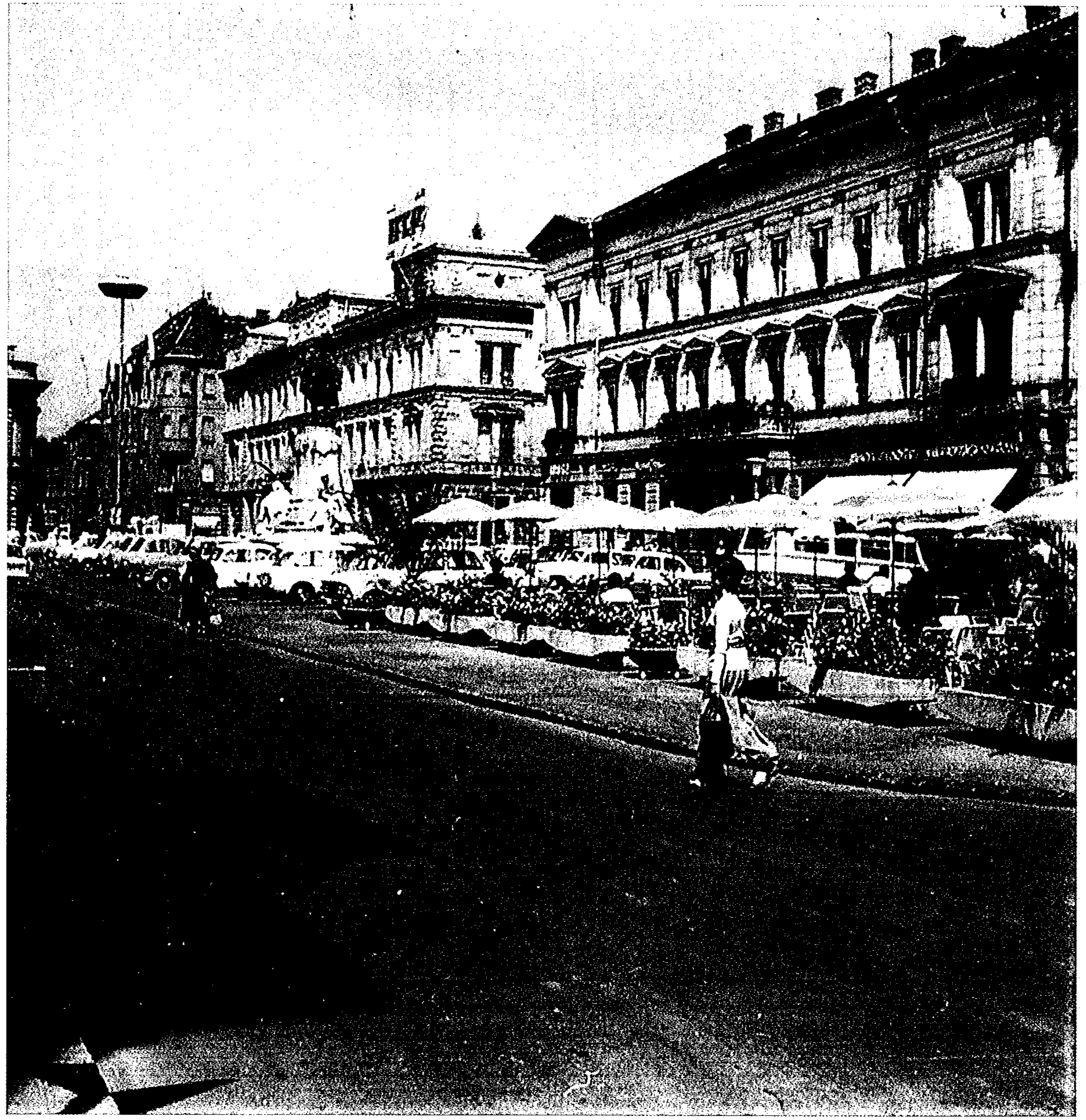
Benedek László

Régi Ikarus busz követi a városnéző járgányt, amelyre félórás vagy órás körutakra fizethettek be a turisták. De nem csak ők, a szegediek is szívesen utaztak rajta, gyönyörködtek a városukban, ami akkoriban jobban látszott, nem takarták el a parkoló autók. A járgányon hangszórókból szólt a helytörténet, olyan volt, akár egy kis szellemvasút. ☙ An old Ikarus bus creeps behind the sightseeing train-car, which carried tourists on half- or one hour rounds of the city. But the tour bus wasn't only for the tourists. Citizens of Szeged sometimes rode around on it too, surveying their city with delight. Things could be seen much better back then without all the parked cars blocking the view. The history of the city was told through small speakers; it felt just like a ride at a theme park. ☙ In einem alten Ikarus-Bus konnten die Touristen an einer halb- oder ganzstündigen Standrundfahrt teilnehmen. Aber nicht nur sie, sondern auch die Einheimischen nahmen dies gerne in Anspruch. Sie bewunderten ihre Stadt, die zu jener Zeit noch mehr sichtbar war. Sie wurde nicht von den parkenden Autos verdeckt. Über den Lautsprecher des Fuhrwerks konnte man sich die Stadtgeschichte anhören. Wie eine kleine Geisterbahn fuhr der alte Bus durch die Straßen.

Benedek László

A Klauzál térre még behajthattak az autók. Igaz, akkoriban elenyésző volt a forgalom. Nyugodtan lépdeltek tömött szatyraikkal az anyukák, mert a kanyarokkal szabdalt téren nem tudott úgy fölgyorsulni a Trabant, hogy ne maradt volna idő elsétálni előle. ☙ Cars were still allowed to drive through Klauzál Square. True, the amount of traffic was quite insignificant in those days. Mothers with shopping bags full of groceries could walk calmly across the curving square. After all, they could easily step out of the way of any Trabant, which could never speed up fast enough to hit anyone. ☙ Der Klauzál-Platz durfte mit Autos befahren werden. Zu jener Zeit gab es noch einen geringeren Verkehr. Die Frauen schritten ruhig mit ihren dicken Einkaufstaschen über den Platz. Ein Trabant konnte nicht so leicht beschleunigen, man konnte ihm noch rechtzeitig ausweichen.

Benedek László

Az olaszosan mediterrán hangulatú napernyők mellett büszkén hajlongták a pálmák. Nem csak az árvácska emlékeztetett rá, hogy hol vagyunk, de a műanyaggal font fém székek is. A délelőtti fényben fürdő tér még üres, hét közben illendőbb volt a munkahelyen tartózkodni. ↺ The palm trees stood proudly beside the umbrellas adding to the Mediterranean atmosphere. Only the pansies and the metal chairs with woven plastic seats were reminders of the true location. The square basking in the light of morning is still empty. During the week, people were expected to be at work, not to lounge around in cafés. ↺ Die bunten Sonnenschirme gaben dem Platz eine italienisch-mediterrane Stimmung. Daneben beugten sich stolz die Palmen. Nicht nur erinnerten uns die Stiefmütterchen daran, wo wir waren, sondern auch die Metallstühle mit ihrem Kunststoffgeflecht. Vormittags war der lichtdurchflutete Platz noch leer, denn wochentags befanden sich die Menschen an ihrem Arbeitsplatz.

Benedek László

Tél van. A Miszlay szűcs üzlete előtt jég borítja a járdát az Oskola utcán. Aki itt a jeges járdán mélyen elgondolkodott, lehet, hogy egy pillanatra magasabban találta a lábát, mint a fejét. Háttérben a Dóm misztikus ködbe futó tornyai. Hálás fotótéma, ettől a látványtól mindenki a fényképezőjéhez nyúl. ☙ Wintertime: Ice covers the sidewalk on Oskola Street outside the store of the Miszlay furrier. Anyone daydreaming on the icy street might find themselves head over heels on the ground. In the background, the top of the Dóm's towers disappear into the mysterious fog. The subject of the photo is rewarding; anyone would feel prompted to reach for a camera. ☙ Es ist Winter. Vor der Miszlay-Kürschnerei in der Oskola-Straße ist der Gehsteig vereist. In Gedanken vertiefte Fußgänger konnten leicht stürzen. Im Hintergrund sind die Türme des Doms im mystischen Nebel zu sehen. Ein dankbares Motiv zum Fotografieren: bei diesem Anblick greift jeder zum Fotoapparat.

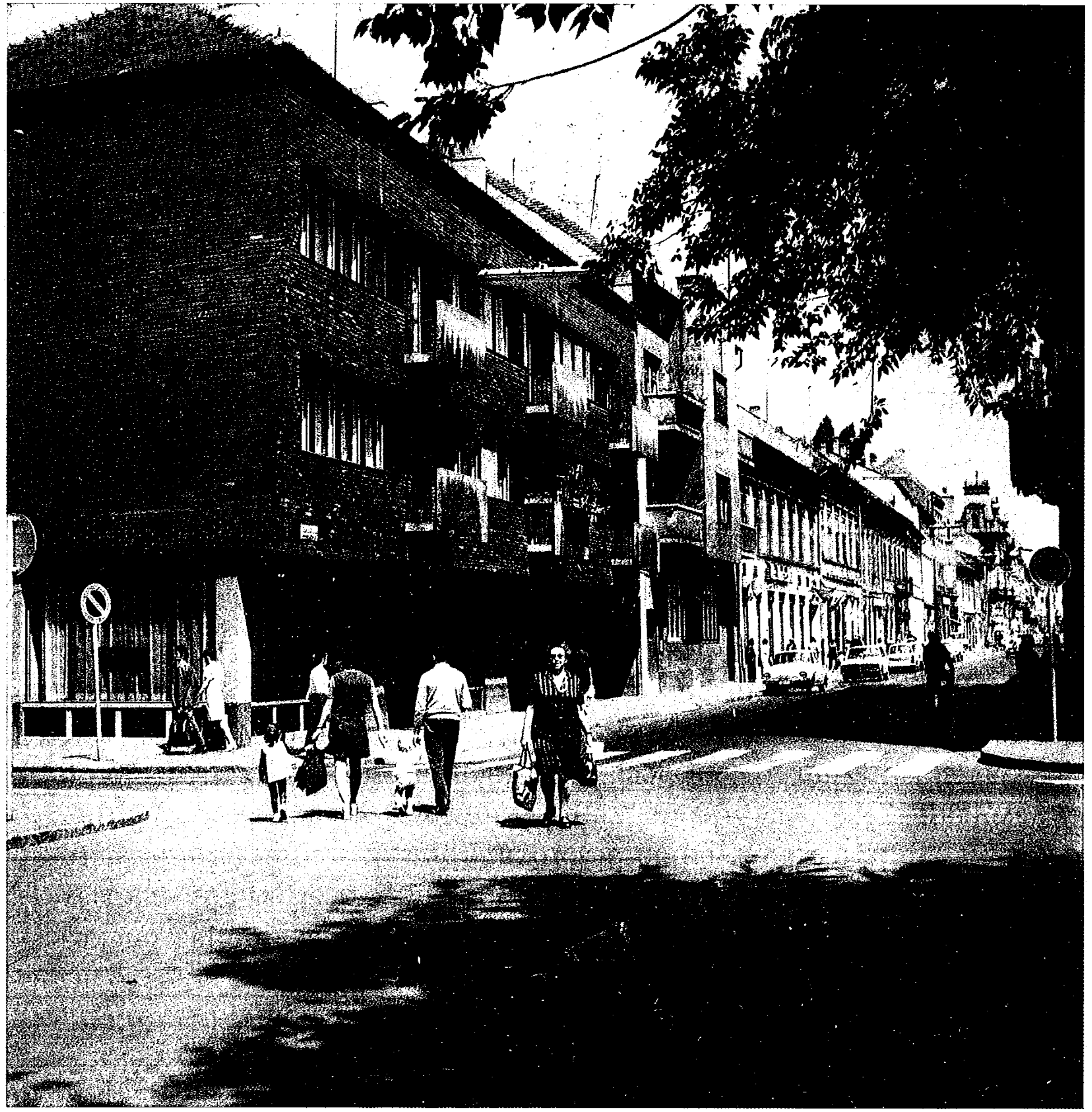
Benedek László, 1960

Ünnep az Oskola utcán. A Hús és Hentesáru üzlet is föl van lobogózva, előtte a korszellem nagy találmánya, az útpadkán pedálra támasztott bicikli. Az utcán mintha kedvünkre sorakoznának a kocsicsodák: Skoda, Audi, Wartburg, Polski Fiat, emitt Zsiguli mutatja a farát. A távolból kézi kocsis érkezik, kihasználva az emberben szunnyadó megújuló energiaforrást. ☙ It's a holiday on Oskola Street. Even the butcher shop has its flags out. In front of the shop stands the great invention of the age: the bicycle with its pedal leaning against the curb. The cars parked along the roadside – a Škoda, Audi, Wartburg, Polski Fiat, and the rear of a Zsiguli at the end – are lined up for us to take a good look at what is now gone. Two hand carts are visible in the distance utilizing manpower: the energy source slumbering within. ☙ Festtag auf der Oskola-Strasse. Die Fleischerei und der Metzgerladen sind auch mit Flaggen versehen. Davor steht die große Erfindung des Zeitgeistes: das mit dem Tritt ans Straßenrand gelehnte Fahrrad. Auf der Straße reihen sich die neuesten Auto-Modelle aneinander: Skoda, Audi, Wartburg, Polski Fiat, und ein Lada zeigt seine Rückseite. In der Ferne sieht man ein Handfuhrwerk, das die im Menschen schlummernde und sich immer wieder erneuernde Energiequelle fördert.

Benedek László, 1960

A sarki Éva presszóban izgalmasan várhatták egymást a szerelmesek, mert két utcára is kilátás nyílt a függöny rejtekéből. Hangulatos zene szólt, és soha nem fogyott el a lángoló grog. A közúton sétálókat nem zavarta a forgalom, így a zebrákat se kellett túl sokszor festeni. ∞ Couples waiting for each other inside Éva Café on the corner could pass the time peeping through the curtains, where they had a view of two streets. The music was always good and the flaming grog never ran out. Traffic never bothered people walking on the road, so the stripes of the crosswalk didn't need to be repainted too often. ∞ In der Éva-Bar an der Ecke konnten die Verliebten mit großer Spannung aufeinander warten. Sie konnten am Fenster hinter den Vorhängen gleich zwei Straßen überblicken. Es gab stimmungsvolle Musik und der heiße Grog ging nie aus. Die Fußgänger benutzten bei diesem geringen Verkehr wenig die Zebrastreifen. Sie mussten deshalb nicht oft erneuert werden.

Benedek László, 1960

A Kárász utca Széchenyi térre nyíló végének bal oldalán állt a Stümmer édességbolt. Mindig kávéillat lengte körül, s akár ötdekás csomagolást is adtak a pultnál. Ezen a sarkon randevúztak a szerelmesek is. Aki itt állt és várakozott, annak minden bizonnyal tízzel többet vert a szíve az átlagosnál. ❧ The Stümmer sweetshop stood on the left side of Kárász Street near Széchenyi Square. The scent of coffee always wafted out onto the street; they sold little fifty gram bags at the counter. Couples often met on this corner. If you waited here your heart was sure to beat faster than usual. ❧ Auf der linken Seite der Kárász-Straße Richtung Széchenyi-Platz stand das Stümmer-Süßwarengeschäft. Es roch hier immer nach Kaffee, und man bekam an der Verkaufstheke auch 50-Gramm-Päckchen. Die Verliebten hatten auch an dieser Ecke ihre Randevous. Sicher klopften ihre Herzen zehnmal schneller als sonst, während sie warteten.

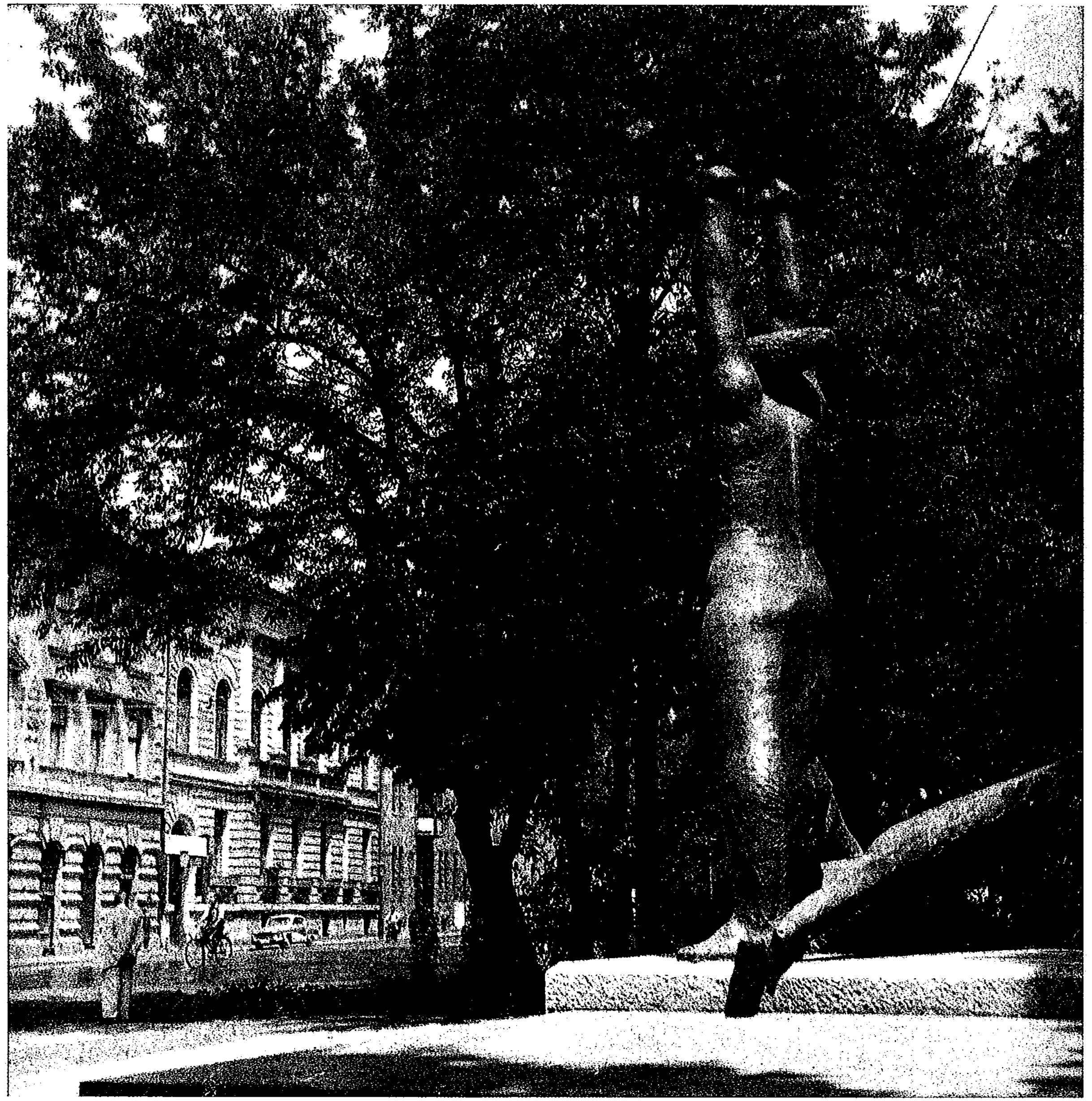
Benedek László

Vásárhelyi Pál szobra alatt magabiztosan néz előre a jó kondícióban lévő kubikos, midőn megpihen a Tisza szabályozása közben. Talicskákkal szabályozni egy folyót, grandiózus munka. Ha megbízható társaságot kerestek a fotózáshoz, általában melléje kuporodtak az emberek. A gyerekek is szívesen másztak az ölébe, úgy ölelték magukhoz, mint az apjukat. ☙ This stout road builder rests under the statue of Pál Vásárhelyi, taking a break from regulating the Tisza. Anyone who regulates a river with only a wheelbarrow is truly worthy of sitting on a pedestal. If passers-by wanted good company for taking pictures, they usually sat down beside him. Children happily climbed into his lap and snuggled close. ☙ Der Gräber unter der Statue von Pál Vásárhelyi hat eine gute Kondition und sieht selbstsicher aus, während er sich von der Regulierungsarbeit der Theiß erholt. Mit Schubkarren einen Fluss zu regulieren, ist eine sehr schwere Arbeit. Man ließ sich gerne mit ihm fotografieren. Die Kinder setzten sich auf seinen Schoß, so als wäre er ihr Vater.

Benedek László

Az első világháborús emlékművet, amely a Kossuth Lajos sugárúttal szemben állt, mindenki csak Libás csajnak hívta. Miközben lelkesül, s erőtől duzzad figurája, a lábai alatt található kődarab egy szerencsétlen, eltaposott libára emlékeztet. A szobrászművész a prüdéria és húsos erotika vádja ellen áttetsző ruhába bújtatta az aktot, amelyről hosszas megfigyelés után derül ki, hogy épp csak a bokája meztelen. ☙ The WWI memorial that stood facing Kossuth Lajos Boulevard was called „The Goose Lady" by everyone. While her sturdy figure stands strong and enthusiastic, the rock at her feet looks like an unfortunate, trampled goose. The sculptor wrapped the nude in a gauzy sheet to escape accusations of either prudery or eroticism. After close inspection, however, one sees that her ankles are exposed! ☙ Man nannte das Denkmal des Großen Krieges, das gegenüber dem Lajos-Kossuth-Boulevard stand, einfach nur Gänsemädel. Während die Figur begeisternd und kraftstrotzend wirkt, erinnert uns der Stein unter ihren Füßen an eine unglückliche, zertretene Gans. Der Bildhauer pariert mit einem wie durchscheinend aussehenden Kleid den Akt. Er klagt die Prüderie und die Erotik an. Es stellt sich aber nach längerer Beobachtung heraus, dass nur der Knöchel nackt ist.

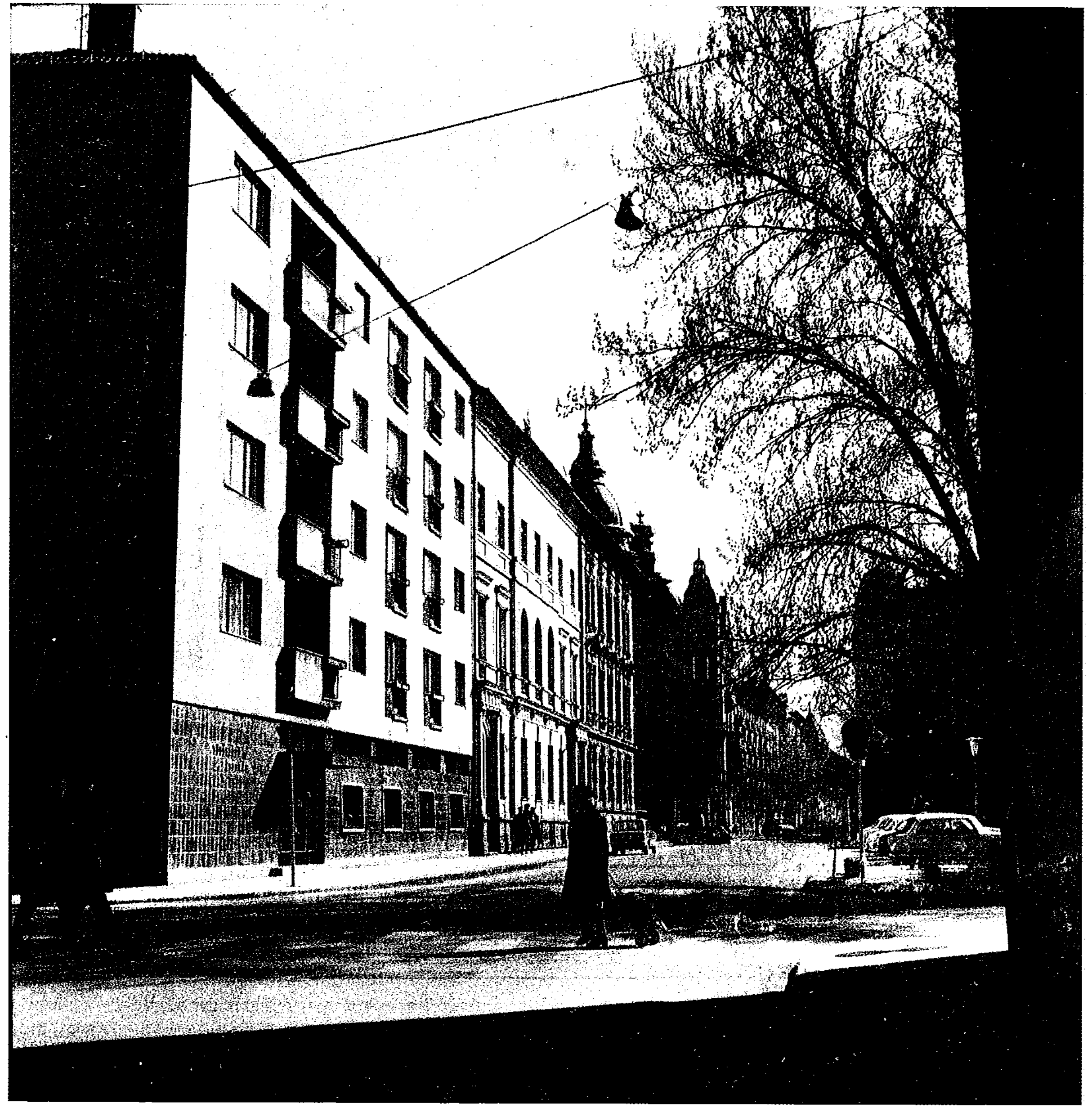
Benedek László

A merész felvételen mintha arra készülődne a daru, hogy leemelje talapzatáról a Lenin-szobrot, mely hősiesen nézett maga elé. A szobor előtti széles, kövezett téren sokszor fociztak a fiúk, ő pedig bíróként őrködött fölöttük, és néha talán egy-egy jó taktikai tanácsot is adott. ☙ This bold photo seems to show the crane about to lift the statue of Lenin – staring heroically into space – off its pedestal. Boys often played soccer on the wide open, paved square, while Lenin stood watching over them, maybe even giving them a few pointers every once in a while. ☙ Es entsteht der Eindruck, als wenn der Kran, die heroisch aussehende Lenin-Statue von ihrem Postament heben wollte. Auf dem großen, steinernen Platz vor der Statue spielten die Jungen oft Fußball. Man könnte meinen, die Statue würde die Kinder bewachen und ihnen ein paar gute technische Ratschläge geben.

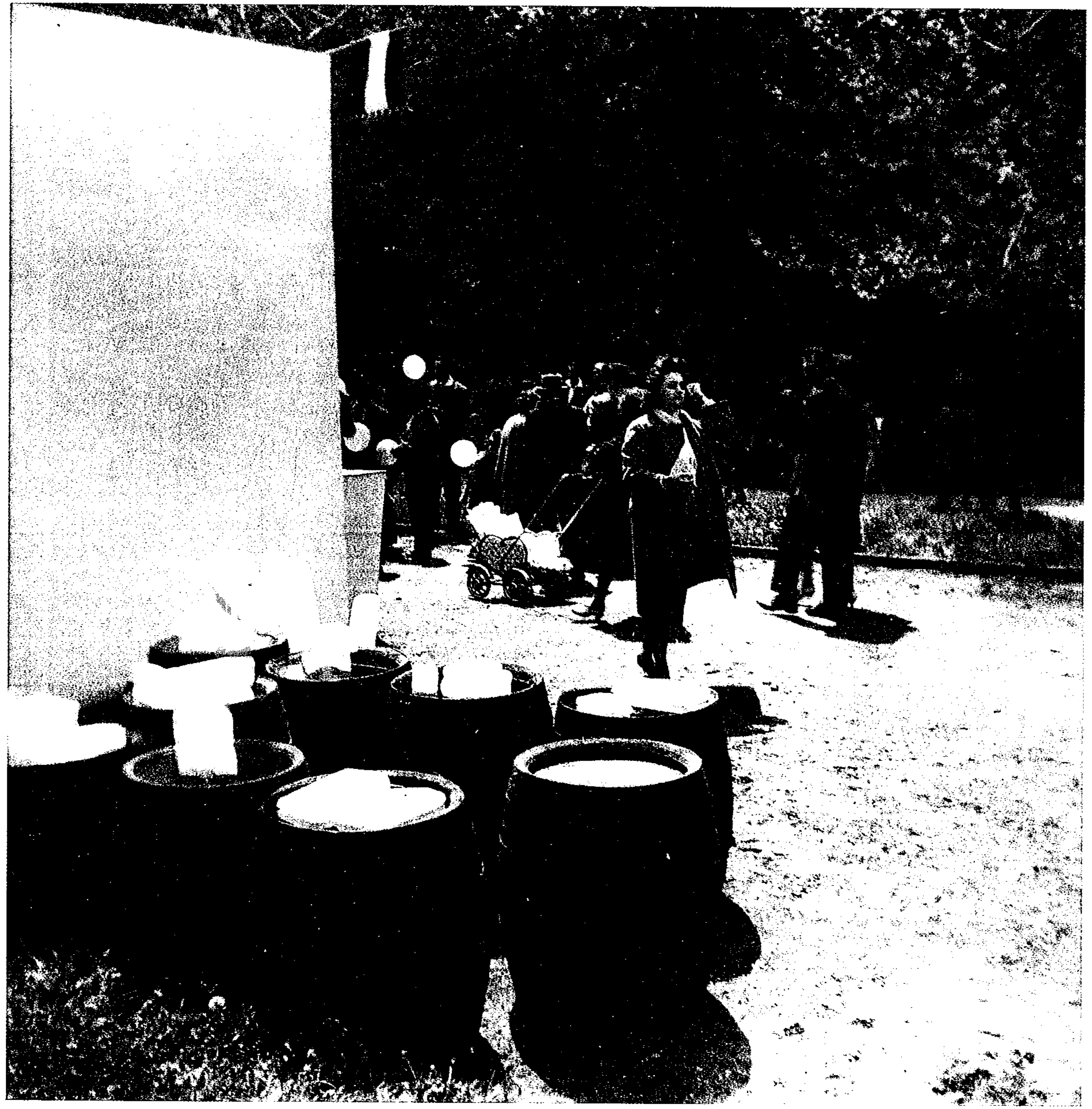
Benedek László

A tbc akkoriban népbetegségnek számított. Az iskoláknak minden évben kötelező program volt elhozni a gyerekeket az épület aljában működő tüdőszűrő állomásra. Beállt az ember a gépbe, fölszegte az állát, visszatartotta a légzést, és a röntgen fájdalommentesen átvilágította Az elmaradt órákat az egészség tudata pótolta. ☙ Tuberculosis was once a common illness. Schools brought students to the ground floor of this building for their annual mandatory chest examination. You just stepped into the machine, held your breath and your chin up, and the X-ray took a picture of your lungs. Though the day's knowledge at school was missed, you could rest assured in the knowledge of good health. ☙ Die Tuberkolose galt zu jener Zeit als Volkskrankheit. Die Schulen hatten die Pflicht, die Kinder jedes Jahr zum Röntgen in die Lungenstation zu bringen. Man stellte sich in die Maschine, hob das Kinn, hielt den Atem an und wurde ohne Schmerzen durchleuchtet. Der Gedanke, etwas für die Gesundheit zu tun, ersetzte den ausgefallenen Unterricht.

Benedek László

A majálisra a Jéggyárból szállítottak jeget a fahordós sört hűteni. Elég volt a jéggel a hordó tetejét megrakni, a lehűlt sör a hordó aljába szállt. A képen mintegy 2000 korsó sör várja a szomjas, énekes torkú fölvonulókat. A sátrak körül roppanós virsli és sült kolbász illata szállt, s ezen a napon besörözni a munkás ember dicsőségére szolgált. ☙ Ice was delivered from the Ice Factory to the May Day celebration to cool beer in wooden barrels. All that had to be done was to cover the top of the barrel with ice and the cooled beer sank down to the bottom of the barrel. On this picture, some 2,000 mugs of beer await the thirsty, jolly parade crowd. The scent of wieners and roasted sausages drifted from the direction of the tents. On this day, downing several mugs of beer was considered the virtue of a working man. ☙ Zum Maifest wurde Eis zur Kühlung des Fassbieres aus der Eisfabrik geliefert. Es genügte, Eis auf das Fassdach zu legen, und das abgekühlte Bier floß bis auf den Fassboden hinab. Etwa 2000 Krug Bier standen für die durstigen, sangesfreudigen Menschen bereit. Es roch überall nach Knack- und Bockwurst. An diesem Tag Bier zu trinken, war für die Arbeiter ein großes Ereignis.

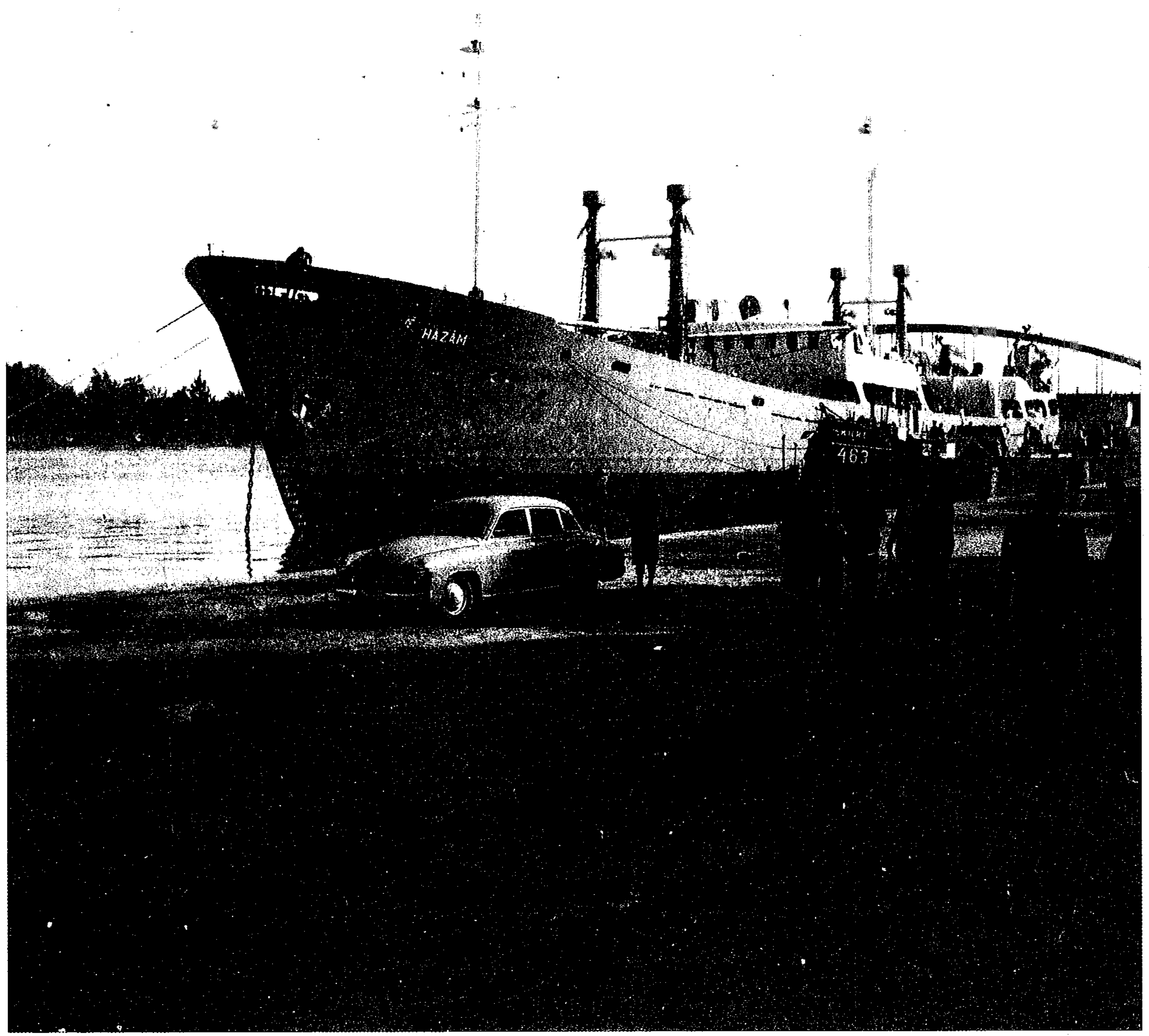
Benedek László

Önfeledten szórakozó szegediek az újszegedi Vigadóban. A tavaszi napfényben csatos üvegből itták a bambit a gyerekek, a felnőttek testes korsókból töltötték magukba a hűvös Kőbányai sört. A szakácsok kondérokat bűvöltek a háttérben, s ha sikerült elvarázsolni a sertés- vagy marhapörköltet, kezdődhetett a mulatság. ☙ The people of Szeged enjoy the pleasant weather at the Vigadó in Újszeged. The children drank Bambi, a carbonated orange drink, in the spring sunlight, while the grownups gulped the chilly Kőbányai beer from hefty mugs. The cooks worked their magic over the cauldrons in the background, and if they managed to charm the pork or beef stew, the merriment could begin. ☙ Szegediner amüsieren sich gedankenlos im Vigadó-Restaurant in Újszeged. Im Sonnenschein des Frühlings tranken die Kinder ihre Erfrischungsgetränke aus Verschlussflaschen, die Erwachsenen genossen das kühle Kőbányaer Bier aus runden Krügen. Köche zauberten Schweine- und Rindfleischpörkölt in großen Kesseln. Nach dem Essen konnte der Spaß beginnen.

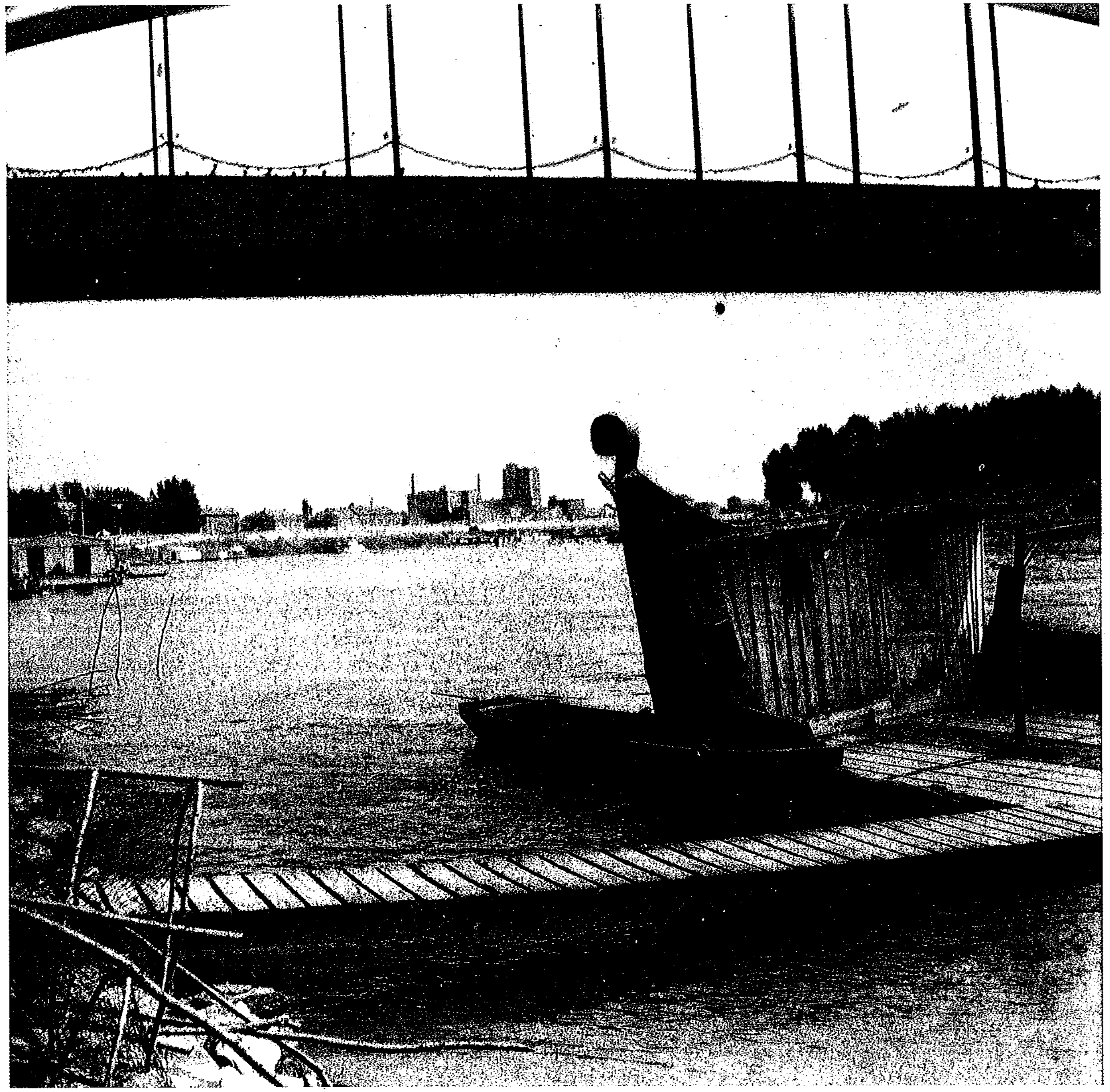
Benedek László, 1962

Hazánk egyik büszkesége, a Hazám tengerjáró hajó horgonyoz a part közelében. Csak alacsony vízállásnál fért át a híd alatt, s bizonyára olyan időben jött föl Szegedig, mikor a vízállás-előrejelzések biztosították, hogy másnap reggel vissza is tud térni a szélesebb vizekre. ☙ The seafaring ship Hazám (My Homeland), the pride of our homeland, anchored near the shore. The ship could only pass under the bridge in low water, so it only came up to Szeged when the water level forecast guaranteed that it would be able to return to open waters the following day. ☙ Das Schiff Hazám (Meine Heimat), ein besonderer Stolz unserer Heimat liegt vor Anker in der Nähe des Ufers. Nur bei tiefstem Wasserstand konnte es unter der Brücke hindurchfahren, hoch bis nach Szeged. Bekam es eine sichere Prognose bezüglich der Höhe des Wasserstandes, konnte es am nächsten Morgen wieder zurück ins offene Wasser.

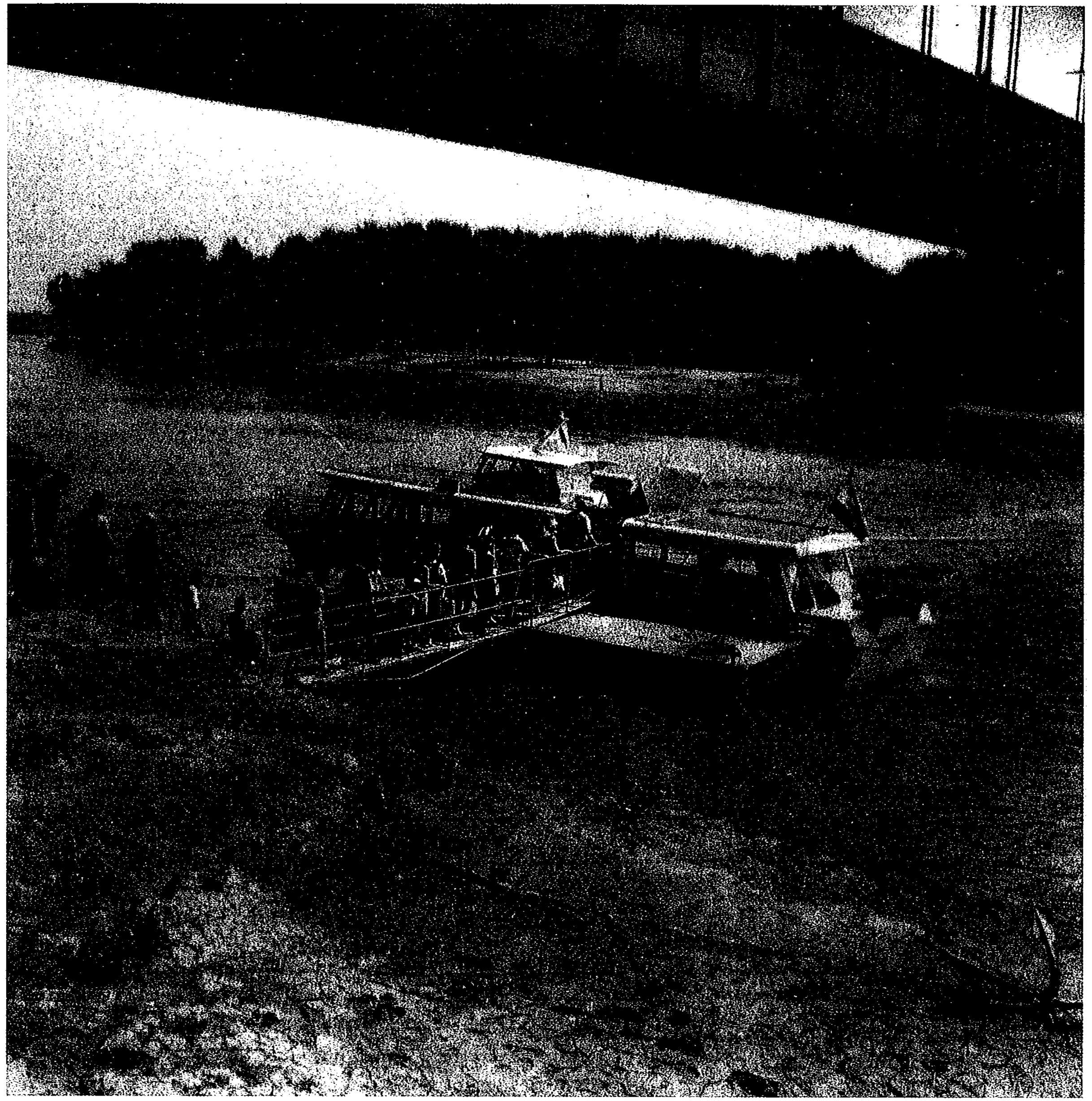
Benedek László, 1968-69

Jellegzetes orrdíszű, sokat látott halászbárka, mely naponta hozta a friss tiszai halat a csárdákba és konyhaasztalokra, mert volt még mire halászni. Akkoriban szinte csak folyami pontyból készültek a halételek, húsa összemérhetetlenül tisztább és izmosabb volt bármelyik tavi pontynál. ∞ This fishing boat with a characteristic prow decoration supplied taverns and kitchen tables with fresh fish daily from the Tisza, back when there was still something to fish for. In those days, fish-dishes were made almost exclusively from river carp; the flesh was incomparably cleaner and plumper than that of any lake carp. ∞ Eine alte Fischerbarke mit charakteristisch verziertem Bug, die täglich die frisch gefangenen Fische aus der Theiß in die Csárda und für die privaten Küchentische lieferte. Damals konnte man noch etwas fischen. Zu jener Zeit wurden fast nur Flusskarpfen als Fischgericht serviert. Sein Fleisch hatte einen wunderbaren Geschmack, was man von einem Seekarpfen nicht behaupten konnte.

Benedek László

A magyar hajózás egyik legrövidebb útvonalán – a belvárosi hídfőtől a szemközti partfürdőig és vissza – közlekedett ez a hajó. A hídon át gyalog is könnyűszerrel elérhető a partfürdő, de így legalább már ezen az oldalon elkezdődhetett a vízi élet a hajón vásárolt strandbelépővel. ☙ This boat – sailing from the downtown side of the bridge to the public baths on the opposite shore – had one of the shortest routes in the history of Hungarian shipping. The baths were just as easily accessible by walking across the bridge, but if one chose to take the boat the water experience could begin at once with the bath admission ticket purchased on board. ☙ Dieses Schiff verkehrte auf der kürzesten Strecke der ungarischen Schiffahrt: zwischen dem innenstädtischen Brückenkopf und dem gegenüberliegenden Strand, hin und zurück. Der Strand war auch zu Fuß über die Brücke zu erreichen, aber so konnte man, mit der auf dem Schiff gekauften Eintrittskarte, schon auf der Hinfahrt das Wasservergnügen genießen.

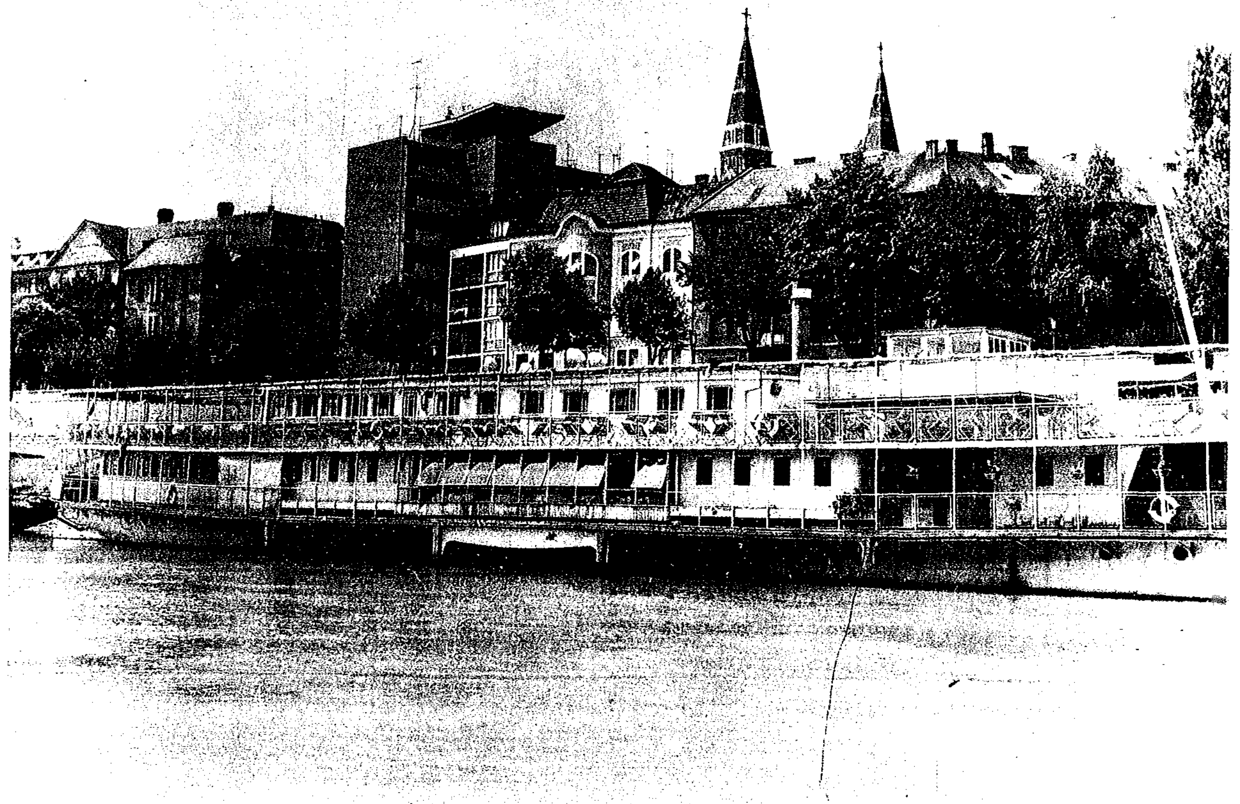
Benedek László

Nyári hétvégeken nemzetközi motorcsónakversenyt rendeztek a Tisza belvárosi szakaszán. Ilyenkor mást se lehetett hallani a városban, mint a „papucs” névre keresztelt csónakok zúgását. Nagy diadalnak számított a győzelem, de a bukást ép bőrrel megúszni legalább ekkora szenzáció volt. ☙ International motor boat races were once organized on the downtown stretch of the Tisza on summer weekends. On these occasions one could hear only the roar of the boats nicknamed „slippers.” Winning was a great triumph, but surviving defeat in a capsized boat was just as sensational. ☙ An sommerlichen Wochenenden wurden oft internationale Motorboot-Wettbewerbe auf der innenstädtischen Strecke der Theiß veranstaltet. Man hörte in der Stadt einfach nur den Lärm der Motorboote, die den Namen „Pantoffel” bekommen hatten. Ein Sieg war eine große Sensation, aber man war auch froh bei einer Niederlage unversehrt davonzukommen.

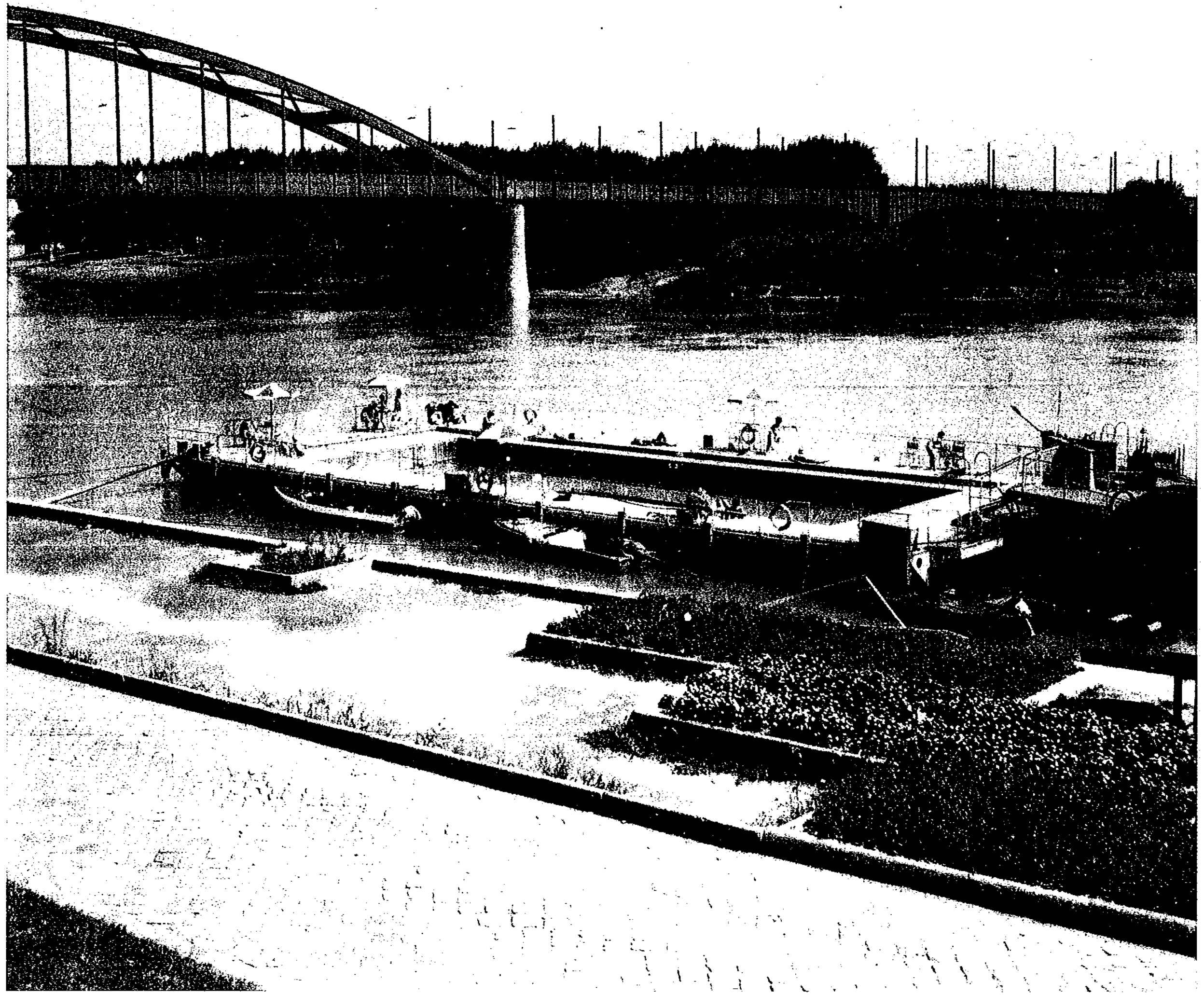
Benedek László

A Szőke Tisza állóhajó a társasági élet nyári központja volt. A hajón strandoltak, napoztak, mellette étterem működött. A napszakoknak megfelelően napközben inkább fürdőzésre, este szórakozásra használták a hajót, melyen lakni is lehetett. ☙ The permanently docked ship called Szőke Tisza (Blond Tisza) was the center of summer social life. People enjoyed the water and sunbathed on board, or sat in the restaurant. Depending on the time, the boat – which had living quarters as well – was used for beach activities by day and entertainment at night. ☙ Das am Ufer ankernde Schiff „Blonde Theiß" war das sommerliche Zentrum des gesellschaftlichen Lebens. Auf dem Schiff, wie auch am Strand konnte man sich sonnen und auch baden. Ein daneben stehendes Restaurant lud zum Verweilen ein. Der Tageszeit entsprechend benutzte man das Schiff tagsüber zum Baden, am Abend zum Vergnügen. Man konnte aber auch an Bord übernachten.

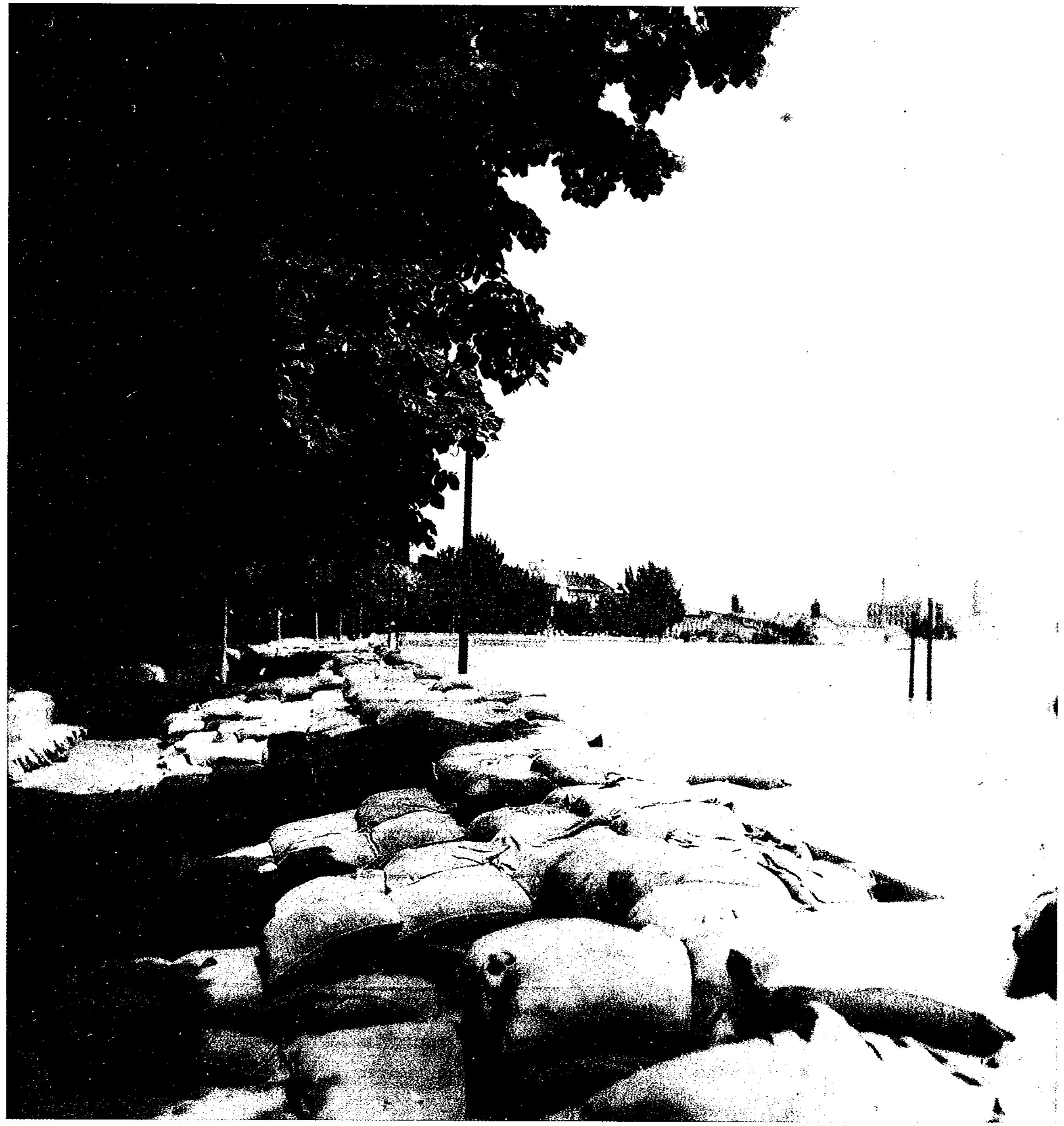
Benedek László

A rakparton macskaköves út futott, a betonnal kerített virágágyásokat minden áradás után újra ültették. A Szőke Tisza hajóhoz és parthoz kötött úszóház medencéjét lécekből készítették, melyek rései között átfolyt a víz, ám biztonsággal védte a fürdőzőket a folyó sodrásától. A gyerekek úgy tudták, a medence rácsos kiképzése a nagyobb ragadozó halak ellen szolgál. ☙ The cobblestone road along the embankment: the flower beds bordered with concrete had to be re-planted every time the river rose. The pool attached to the Szőke Tisza boat was made of slats which allowed the water to leak in, but protected the bathers from the river current. The kids were sure this arrangement was meant to keep out any large predatory fish. ☙ Am steinigen Uferweg wurden die mit Beton umfassten Blumenbeete nach den Hochwassern immer wieder neu bepflanzt. Das Badebecken des Schiffshauses wurde aus Latten gebaut. Durch die Spalten drang das Wasser hindurch, schützte aber auch die Badegäste vor der Strömung des Flusses. Die Kinder hatten gewusst, dass die Vergitterung des Badebeckens die größeren Raubfische abhielt.

Benedek László

A Tisza szegedi kanyarulatában nagy erővel, csendben feszült a betongáttal magasított partnak a megáradt folyó. A fölső szakaszokra adott napi vízállásjelentésekből lehetett kiolvasni, mi várható Szegeden, bírja-e majd tartani a gát az örvényekkel hömpölygő vizet, vagy ismét a folyó áldozata lesz a város. ☙ The flooded Tisza strains quietly against the shore elevated by a concrete dam. The daily water level report would answer questions about what Szeged could expect: would the dam hold back the undulating waters or would the city fall victim to the river again? ☙ Im Theiß-Knie bei Szeged stemmte sich der angeschwollene Fluss mit großer Kraft gegen das mit Beton gebaute erhöhte Ufer. Aus den täglichen Wasserstandsberichten für die oberen Strecken konnte man ahnen, was auf Szeged zukam. Wird der Damm die in Strudeln wogende Flut halten oder wird die Stadt wieder ein Opfer des Flusses.

Benedek László, 1970